

Opiskelijoiden kokemukset omasta taloudellisesta turvallisuudestaan koronapandemian aikana

Aleksi Luhtalampi

Opinnäytetyö
Joulukuu 2020
Liiketalouden ala
Tradenomi (AMK), liiketalouden tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Luhtalampi, Aleksi	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2020
	Sivumäärä 55	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Opiskelijoiden kokemukset omasta taloudellisesta turvallisuudestaan koronapandemian aikana		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Anne Eskola		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä <p>Koronaviruskriisi on sekoittanut globaalia taloutta monin eri tavoin. Pandemiolla on pitkäaikaisia vaikutuksia talouteen, jotka heijastuvat myös ihmisten arkielämään. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten opiskelijat kokevat oman taloudellisen turvallisuutensa koronapandemian aikana ja mitkä asiat lisäävät tai heikentävät koettua turvallisuuden tunnetta. Lisäksi tutkittiin sitä, millä tavoin opiskelijat kokevat haastavan nykytilanteen vaikuttavan oman talouden tulevaisuuden näkyymiin.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusotteella, koska aihe on hyvin tuore ja sitä haluttiin tutkia syvällisesti. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua ja tutkimukseen haastateltiin viittä korkeakouluopiskelijaa eri puolilta Suomea. Teemahaastatteluilla hankitun aineiston analysoinnissa käytettiin koodausta ja teemoittelua.</p> <p>Tulokset osoittavat, että opiskelijoilla on hyvin erilaisia kokemuksia omasta taloudellisesta turvallisuudestaan korona-aikana. Palkkatulo sekä opiskelijan tuet ovat selkeästi taloudellista turvaa tuovia tekijöitä. Opiskelijoiden kokemukset omasta taloudellisesta turvallisuudesta vaihtelivat negatiivisista neutraaleihin ja etenkin työllisyystilanteella oli suuri vaikutus kokemuksiin. Oman talouden tulevaisuuden näkyymiin opiskelijat suhtautuvat pääsääntöisesti positiivisesti, mutta epävakaa globaali taloudellinen tilanne ja talouden taantuma ovat lisänneet epävarmuuden tunnetta.</p> <p>Johtopäätöksenä todettiin, että työpaikka ja sitä kautta saatava palkkatulo koetaan hyvin tärkeiksi tekijöiksi opiskelijataloudessa, sillä ne tuovat taloudellista turvaa. Koronaviruksella on ollut toimialakohtainen vaikutus, joka näkyi eri aloilla työskentelevien opiskelijoiden kokemuksissa. Epävarmuus talouden tulevaisuudesta on saanut opiskelijat tarkkailemaan ja suunnittelemaan omaa talouttaan sekä rahankäyttöään tarkemmin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Koronavirus, suhdannevaihtelut, taloudellinen turvallisuus, talouden taantuma		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Luhtalampi, Aleksi	Type of publication Bachelor's thesis	Date December 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 55	Permission for web publication: x
Title of publication Students' experiences of their own financial security during COVID-19 pandemic		
Degree programme Business Administration		
Supervisor(s) Eskola, Anne		
Assigned by -		
Abstract <p>The coronavirus crisis has confused the global economy in many ways. The pandemic has long-term effects on the economy, which are also reflected in people's daily lives. The aim of the study was to find out how students perceive their own financial security during the COVID-19 pandemic and which things increase or weaken the perceived sense of security. In addition, it was examined how students perceive the challenging current situation to affect the future prospects of their own finances.</p> <p>The study was carried out as a qualitative research because the subject is very new, and the aim was to explore it profoundly. Theme interviews were used as the data collection method and five students from different parts of Finland were interviewed for the study. The material from theme interviews was coded and themed during analyzing.</p> <p>The results show that there is variety in students' experiences of their own financial security during the coronavirus pandemic. Wage income and study grants are the main factors that bring financial security. Students' experiences of their own financial security ranged from negative to neutral. In particular, the employment situation had a major impact on experiences. Students are generally positive about the future prospects of their own finances, but unstable global economic situation and economic recession have increased the feeling of insecurity.</p> <p>In conclusion, job and wage income are important factors for students as they bring financial security. The coronavirus pandemic has impacted industries differently which can be seen in students' experiences. Observing and planning own financial situation has grown because the future of economy is uncertain, and the pandemic is still on.</p>		
Keywords/tags (subjects) Business cycle, coronavirus, financial security, economic recession		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimusongelma	6
2.2	Tutkimusote.....	7
2.3	Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä.....	8
2.4	Luotettavuus.....	12
3	Koronavirus ja talous	12
3.1	Käsitteet.....	12
3.2	Suhdannevaihtelut	14
3.3	Koronaviruksen vaikutus talouteen	18
3.4	Suomen talouden kehitys.....	19
4	Opiskelijoiden talous	22
4.1	Taloudellinen turva.....	22
4.2	Opiskelijoiden tulonlähteet	23
4.3	Opiskelijoiden tulotaso.....	24
5	Tutkimuksen toteutus.....	26
6	Tutkimuksen tulokset	29
6.1	Taloudellinen turvallisuus	29
6.2	Oman talouden nykytila	31
6.3	Tulevaisuuden näkymät	36
7	Johtopäätökset.....	39
8	Pohdinta.....	43
	Lähteet	49
	Liitteet	54
	Liite 1. Teemahaastattelurunko.....	54

Kuviot

Kuvio 1 Suhdannevaihtelut ja talouskasvu	15
Kuvio 2 Viimeisimmät arvioit Suomen bkt:n supistumisesta vuonna 2020	20
Kuvio 3 Arvioita Suomen talouskasvusta vuosina 2021 ja 2022	21
Kuvio 4 Korkeakouluopiskelijoiden työssäkäynti opintojen ohella vuosina 2014-2018	24
Kuvio 5 Korkeakouluopiskelijoiden kuukausittaisten tulojen kehitys vuosina 2010-2017	25

Taulukot

Taulukko 1. Haastateltavien taustatiedot	28
--	----

1 Johdanto

Koronavirus on ollut suuri puheenaihe kuluvana vuonna. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronaviruksen eli COVID-19 taudin pandemiaksi vuoden 2020 maaliskuussa (Coronavirus disease 2019 (COVID-19) 2020). Marraskuun alkupuolella koronavirustartuntoja oli raportoitu maailmanlaajuisesti yli 50 miljoonaa (COVID-19 situation update worldwide 2020). Suomessa on puolestaan varmistettu tartuntoja noin 18 000, mutta lukumäärä kasvaa sadoilla tartunnoilla päivittäin, sillä koronavirus on jo leviämisvaiheessa osassa maakuntia (Tilannekatsaus koronaviruksesta 2020).

Suomessa on eletty hyvin poikkeuksellisia aikoja. Koronaviruksen leviämisen estämiseksi ihmisten välisiä kontakteja on pyritty vähentämään erilaisten rajoitustoimenpiteiden avulla. Muun muassa ravintoloiden aukioloaikoja on supistettu, työpaikoille on annettu laajoja etätyösuosituksia ja suuria urheilu- sekä kulttuuritapahtumia on jouduttu perumaan. Lisäksi keväällä koulut ja yliopistot olivat suljettuina ja jopa ihmisten vapaata liikkumista rajoitettiin maan sisällä.

Koronavirus ei ole kuitenkaan ainoastaan terveydellinen asia vaan se vaikuttaa laajasti myös maailmantalouteen tuoden mukanaan suuria ongelmia. Muun muassa heikentynyt kulutuskysyntä, hiipunut kaupankäynti sekä tuotanto- ja palveluketjujen katkeaminen ovat maailmanlaajuisia esimerkkejä viruksen negatiivisista vaikutuksista. (Alhonsuo 2020.) Globaali talous onkin ajautunut talouden taantumaaan voimakkaan koronashokin takia (Kellokumpu & Strifler 2020).

Myös Suomen talous kärsii huomattavasti koronaviruspandemian aiheuttamasta taantumasta, sillä bruttokansantuotteen on arvioitu laskevan useita prosentteja kuluvana vuonna. Poikkeusolojen ja asetettujen rajoitusten pitkittyessä uhkana on merkittävä työttömyyden lisääntyminen yritysten ajautuessa konkurssiin. (Suomen talous taantumaaan koronaviruksen takia 2020.)

Pandemia hankaloittaa yritysten toimintaa huolestuttavan paljon ja monien yritysten on vaikea välttyä sen negatiivisilta vaikutuksilta. Koronaviruksen vaikutukset ja asetetut rajoitukset ovatkin näkyneet negatiivisesti useilla aloilla. Lukuisat yritykset, etenkin matkailu-, ravintola- ja palvelualoilla, ovat taloudellisesti ahtaalla. Talouden taantumassa yritykset joutuvat sopeuttamaan omaa liiketoimintaansa muun muassa työtuntien vähentämisen, lomautusten ja irtisanomisten muodossa. Koronaviruskriisi onkin lisännyt työttömyyttä merkittävästi Suomessa ja samalla se vei monelta opiskelijalta tärkeän kesätyöpaikan. (Alimov, Busk, Godenhielm, Heimonen, Holappa, Huovari, Keskinen & Noro 2020.)

Kyseessä on siis globaali ja erittäin ajankohtainen aihe, joka vaikuttaa merkittävästi ihmisten elämään ympäri maailmaa. Koronavirus ja talouden taantuma koskettavat varmasti myös suomalaisia korkeakouluopiskelijoita. Opinnäytetyössä keskitytäänkin siihen, miten opiskelijat kokevat oman taloudellisen turvallisuutensa meneillään olevan koronaviruspandemian aikana. Aihetta ei ole vielä juurikaan tutkittu, joten tutkimus tuo esiin opiskelijoiden tuoreita kokemuksia omasta taloudellisesta tilanteestaan maailmanlaajuisen kriisin aikana.

2 Tutkimusasetelma

Tutkimusasetelma muodostuu tutkimusongelmasta ja -kysymyksistä, tutkimusotteesta sekä aineistonkeruumenetelmistä ja analyysimenetelmistä. Myös luotettavuuden käsitteleminen on osa tutkimusasetelmaa. (Kananen 2017, 14.) Tutkimusasetelma kertoo siis sen, miten ja millä menetelmillä tutkimusongelmaan vastataan (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 2.3).

Tutkimuksen tavoitteena on löytää asioita, jotka vaikuttavat opiskelijoiden omaan taloudelliseen turvallisuuteen koronapandemian aikana ja saada selville se, miten opiskelijat kokevat haastavan nykytilanteen vaikuttavan oman talouden tulevaisuuden näkymiin. Tarkoituksena on erottaa asiat, jotka heikentävät taloudellista turvalli-

suutta ja sen tuntemista sekä asiat, jotka puolestaan lisäävät sitä. Tutkimus suuntautuu korkeakouluopiskelijoihin, koska tutkimuksella halutaan tuoda esiin se, miten koronaviruksen mukanaan tuomat taloudelliset muutokset koskettavat opiskelijoita, jotka mielletään usein pienituloisiksi.

Koronavirus on maailmanlaajuinen ongelma sekä erittäin tuore ja merkittävä aihe, joten se antaa mahdollisuuden tutkia aihetta monesta eri näkökulmasta. Opinnäyte-työ keskittyy taloudelliseen näkökulmaan ja erityisesti opiskelijoiden omaan talouteen. Talous on käsitteenä ja aiheena todella laaja ja sitä voi tutkia monelta eri kannalta. Työ rajataan nimenomaan täysi-ikäisen opiskelijan henkilökohtaiseen talouteen, joka asuu itsenäisesti tai toisen opiskelijan kanssa yhdessä. Tarkemmin ottaen tutkimuksen kohderyhmän rajaus kohdistuu suomalaisiin korkeakouluopiskelijoihin, eli yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoihin, jotka opiskelevat Suomessa ja heidän kokemuksiinsa omasta taloudellisesta turvallisuudestaan koronaviruskriisin aikana.

Aikaisemmat tutkimukset

Koronaviruksen vaikutuksista suomalaisiin kuluttajiin on tutkittu jo muutamissa tutkimuksissa, mutta pelkästään opiskelijoihin liittyviä tutkimuksia ei ole juurikaan tehty. Koronavirukseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset on toteutettu määrällisellä eli kvantitatiivisella tutkimusotteella.

Jyväskylän yliopiston tutkijat Nyrhinen, Rantala, Silinskas, Tuominen ja Wilska (2020) tutkivat asetettujen rajoitusten vaikutusta työikäisten kulutuskäyttäytymiseen ja heidän taloudelliseen tilanteeseensa. Tutkimustuloksista nousee esiin muun muassa nuorten heikentynyt taloudellinen tilanne ja yrittäjien ahdinko. Tutkimus on julkaistu toukokuussa vuonna 2020. (Nyrhinen, Rantala, Silinskas, Tuominen & Wilska 2020, 5, 67-68.)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on toteuttanut vuoden 2020 huhtikuussa määrällisen tutkimuksen koronakriisin vaikutuksista kotitalouksiin. Tutkimustuloksena todetaan, että kotitalouksien kulutus on laskenut ja rahankäyttö vähentynyt. Tutkimuksen mukaan yleinen luottamus talouteen on säilynyt, sillä kuluttajien tulonmenetykset eivät

olleet huhtikuussa vielä laaja-alaisia. (Anttinen, Hakola-Uusitalo, Heinonen, Järvelä, Maliranta, Saastamoinen & Sipiläinen 2020, 27.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelija Niklas Gadd (2020) tutki puolestaan opin- näytetyössään Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden varallisuuden hallin- taa. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisesti ja tutkimustuloksina tuotiin esiin se, että suurin osa opiskelijoista kokee oman taloutensa olevan hallinnassa, mutta myös pa- rannettavaa löytyy. (Gadd 2020, 45.)

2.1 Tutkimusongelma

Tutkimusongelman tarkka määrittäminen ja rajaaminen on erittäin tärkeää tutkimuksen onnistu- misen kannalta, koska koko prosessi perustuu sen ratkaisemiseen (Kananen 2014, 32). Ongelman tulee olla helposti ymmärrettävä, koska se kiteyttää tutkimuksen koh- teena olevan asian. Useimmiten tutkimusongelma muodostetaan kysymysmuotoon ja siihen haetaan vastausta tutkimuskysymysten avulla. (Puusniikka & Saaranen- Kauppinen 2006, luku 2.3.1.) Tutkimusongelma voi myös hahmottua ja selkiytyä sa- manaikaisesti tutkimuksen edetessä, jolloin sitä ei ole pakko muotoilla valmiiksi heti tutkimuksen alussa (Kiviniemi 2018).

Opinnäytetyön tutkimusongelma on seuraava:

Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on omasta taloudellisesta turvallisuudesta ko- ronaviruskriisin aikana?

Määritettyyn tutkimusongelmaan haetaan vastauksia tutkimuskysymysten avulla. Pelkät tutkimuskysymykset eivät kuitenkaan riitä, vaan niiden lisäksi tarvitaan tarken- nettuja kysymyksiä, joiden avulla saadaan tutkimukseen tarvittava aineisto. (Kananen 2015, 55–57.) Opinnäytetyöhön on määritetty kolme tutkimuskysymystä, jotka on johdettu tutkimusongelmasta. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Mitkä asiat tuovat opiskelijoille taloudellista turvallisuuden tunnetta?

2. Miten opiskelijat kokevat oman taloutensa nykytilan ja taloudellisen turvallisuutensa?
3. Millä tavoin opiskelijat näkevät oman taloudellisen tilanteensa tulevaisuuden valossa?

2.2 Tutkimusote

Tutkimusote on tiedonkeruu- ja analyysimenetelmien yhdistelmä. Se tulee valita huolellisesti ja perusteellisesti, koska sen pitää olla soveltuva tutkittavan ilmiön ja ongelman kannalta. On aina tärkeää perustella, miksi valittu tutkimusote on oikea kyseiseen tutkimukseen. Tutkimusotteet luokitellaan yleisimmin laadulliseen eli kvalitatiiviseen tai määrälliseen eli kvantitatiiviseen otteeseen, mutta myös muita vaihtoehtoja tutkimusotteiden jaotteluun on olemassa. (Kananen 2015, 63.)

Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ja kuvaamaan tutkimuskohteeksi asetettuja aiheita tutkittavien näkökulmasta, joten tutkimus kohdistuu aina nimensä mukaisesti määrän sijasta laatuun (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 7). Laadullista tutkimusta käytetään esimerkiksi tilanteissa, joissa pyritään ymmärtämään syvällisesti tutkittavaa aihetta tai silloin, kun aiheesta ei vielä ole juurikaan tietoa tai tehty tutkimuksia. Kvalitatiivisen tutkimuksen haasteena pidetään sitä, että siihen ei ole määritetty yksiselitteisiä tulkintaohjeita. Lisäksi tutkimukselle tuo omat haasteensa se, että saatujen tulosten luotettavuuden varmistaminen on tässä otteessa hankalaa. (Kananen 2015, 71–73.)

Opiskelijoiden kokemuksia koronaviruksen vaikutuksista oman talouden turvallisuuteen tutkitaan laadullisella tutkimusotteella, sillä aihe on hyvin tuore ja siitä ei juurikaan ole aiempaa tietoa. Laadullinen tutkimusote sopii paremmin kuin määrällinen tutkimusote työn tutkimusongelman selvittämiseen, koska aihetta lähestytään tutkimalla kokemuksia, joita ei haluta käsitellä määrällisesti, vaan näkemyksiä pyritään ymmärtämään syvällisesti. Tutkimuksessa ei käytetä mitään tiettyä tutkimusstrategiaa, joten laadullinen tutkimusote ja teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä toimivat tutkimusmenetelminä.

2.3 Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmä

Tutkimusongelman ratkaisemiseksi tutkimukseen hankitaan aineistoa aineistonkeruumenetelmän avulla. Tämän jälkeen analyysimenetelmällä puolestaan tarkastellaan kerättyä aineistoa, jotta saadaan tutkimustulokset ja näin tutkimusongelmaan voidaan vastata. (Kananen 2015, 80.)

Tavallisimmin kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetään haastattelua, havainnointia, kyselyä tai esimerkiksi yksittäisistä dokumenteista kerätävää tietoa (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 3). Nämä aineistonkeruumenetelmät voidaan jakaa tarkemmin ottaen vielä primääriseen ja sekundääriseen aineistoon. Primääristä aineistonkeruumenetelmää edustavat tutkijan itse hankkimat aineistot eli haastattelut, havainnointi ja kyselyt. Jo aikaisemmin dokumentoitu aineisto, eli muun muassa erilaiset tilastot, kirjat ja aiemmista tutkimuksista koostettava tieto, on puolestaan sekundäärinen menetelmä. (Kananen 2017, 82–83.) Riippuen tutkittavasta ongelmasta sekä käytettävissä olevista resursseista on kyseisiä menetelmiä myös mahdollista yhdistellä ja käyttää rinnakkain (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 3). Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät soveltuvat hyvin myös Internetissä käytettäväksi, sillä esimerkiksi haastatteluja voidaan pitää videoyhteyksien avulla verkossa (Kananen 2015, 132).

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole mitään yksiselitteistä ohjetta tutkimusaineiston määrän suhteen, sillä se voi vaihdella yhdestä tapauksesta useampaan. Aineistoa tulee kuitenkin olla kattavasti, jotta sitä on mahdollista analysoida ja siten tehdä myös päätelmiä. Aineistonkeruussa käytetään usein harkinnanvaraista otosta, sillä laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat henkilöt tai aineistot pystytään valitsemaan ennalta asetettujen kriteerien pohjalta. Tutkimukseen pyydettäviä henkilöitä on mahdollista tavoitella esimerkiksi olemassa olevien suhteiden kautta, jolloin yhdeltä tutkittavalta voidaan kysyä neuvoja uusien tutkittavien hankintaan. Tällä tavoin tapahtuvaa tutkimusaineiston keräystä kutsutaan lumipallotekniikaksi. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 6.2.)

Haastattelu

Tutkimuksella halutaan tuoda esiin opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia syvästi, joten aineistonkeruumenetelmänä käytetään haastattelua. Aineistonkeruumenetelmänä on perusteltua käyttää haastattelua, kun tutkittavaa aihetta ei tunneta kovin hyvin tai kun tutkitaan näkemyksiä ja käyttäytymistä (Kananen 2015, 143).

Haastattelu on tilanne, jossa haastattelija henkilökohtaisesti esittää kysymykset haastateltavalle ja kirjaa saadut vastaukset ylös. Haastatteluun tulee pyytää aina lupa haastateltavilta ja sopia aika, jolloin haastattelu pidetään. On myös tärkeää, että haastattelukysymykset, aiheet tai teemat annetaan haastateltaville etukäteen, jolloin heillä on aikaa perehtyä ja valmistautua haastatteluun. Näin itse haastattelutilanteessa heiltä voidaan saada enemmän tietoa tutkittavasta aiheesta. (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 3.1.)

Haastattelua käytetään aineistonkeruumenetelmänä myös sen joustavuuden takia. Menetelmä mahdollistaa esimerkiksi kysymysten toistamisen, väärinkäsitysten korjaamisen ja ennen kaikkea keskustelun haastateltavan kanssa. Lisäksi haastattelija pystyy esittämään kysymyksensä haluamassaan järjestyksessä, joka lisää haastattelun joustavuutta entisestään. (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 3.1.) Haastattelun huonona puolena pidetään puolestaan sen hitautta ja sitä, että haastattelija voi omalla toiminnallaan vaikuttaa haastateltavan vastauksiin sekä johdatella haastateltavaa, jolloin se voi vaikuttaa myös tutkimuksen luotettavuuteen (Kananen 2015, 143).

Haastattelut voidaan jaotella niiden strukturoinnin perusteella syvä- teema- ja lomakehaastatteluihin. Syvähaastattelu eli avoin haastattelu on strukturoimaton haastattelu, jossa vain haastattelun aihe on määritelty ennalta ja siitä keskustellaan varsin vapaasti. (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 3.1.1.) Lomakehaastattelu on sen sijaan muodoltaan strukturoitu haastattelu, jossa kaikki kysymykset ja niiden vastausvaihtoehdot on etukäteen määritetty hyvin tarkasti (Kananen 2017, 88). Teemahaastattelu puolestaan asettuu strukturointiasteeltaan syvä- ja lomakehaastattelun välimaastoon. Tähän haastattelumuotoon asetetaan muutamia eri teemoja eli aihealueita, ja kaikista valituista aiheista keskustellaan haastateltavan kanssa. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018.)

Haastattelumuotona käytetään teemahaastattelua, koska tutkittavaa aihetta halutaan lähestyä ennalta määritettyjen teemojen kautta. Näin ollen haastateltavilta on mahdollista saada haluttua, eli mahdollisimman syvällistä, tietoa valituista teemoista. Teemahaastateltavat valitaan yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden joukosta, koska he kuuluvat tutkimuksen kohderyhmään. He pystyvät siis kertomaan omia kokemuksiaan ja näkemyksiään omasta taloudellisesta turvallisuudestaan koronapandemian aikana.

Analyysimenetelmät

Teemahaastatteluilla hankittu aineisto tulee käsitellä, jotta tutkimusongelma on mahdollista ratkaista. Käsitteily lähtee liikkeelle aineiston kirjoittamisesta tekstimuotoon. Tästä käytetään myös nimitystä litterointi ja se voidaan jakaa kolmen eri tarkkuuden mukaan sanatarkkaan, yleiskieliseen sekä propositiotasoiseen litterointiin. Sanatarkassa litteroinnissa tekstimuotoon kirjoitetaan aineistosta kaikki mahdollisimman tarkasti, mukaan lukien esimerkiksi haastateltavan äänenpainot, ääntelyt ja eleet. Yleiskielisellä litteroinnilla tarkoitetaan aineiston muuttamista kirjakielelle ja tällöin siitä poistetaan muun muassa murteet ja muut puhekieliset sanat. Propositiotasoinen litterointi on puolestaan yksinkertaisempi muoto, jossa vain aineiston pääkohdat muutetaan tekstimuotoon. (Kananen 2017, 133–135.) On hyvä muistaa, että litterointi on erittäin työlästä ja se vie moninkertaisesti enemmän aikaa kuin itse haastattelun tekeminen (Eskola ym. 2018). Litteroitu aineisto tulee käydä useaan kertaan läpi, jotta sen sisältö hahmottuu tutkijalle ja sitä ymmärretään analysointia varten (Kananen 2015, 163). Työssä käytetään litterointimuotona yleiskielistä litterointia, jolloin teemahaastatteluilla kerättävä aineisto kirjoitetaan tekstimuotoon kirjakielellä.

Jokainen tutkija kerää aineistosta yhteen olennaiset asiat parhaaksi katsomallaan tavalla, koska mitään oikeaa ja yhteistä ohjetta tai tapaa ei ole (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 4.1). On kuitenkin mahdollista, että litteroitua aineistoa koodataan eli tiivistetään, jolloin sitä voidaan analysoida paremmin. Vaikka koodauksen tarkoituksena on supistaa aineistoa, on samalla kuitenkin tärkeää osata tunnistaa ja säilyttää sisällöllisesti tärkeät asiat. (Kananen 2017, 136–137.) Yksinkertaisimmillaan koodaus voi olla esimerkiksi vain toistuvien sanojen ja asioiden alleviivaamista, mutta samalla se tuo

aineistoon selkeyttä ja helpottaa analysointia (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 7.2.2).

Litteroitua aineistoa on mahdollista lähteä analysoimaan monella tavalla, sillä laadullisen aineiston analysoinnissa ole mitään yksiselitteistä kaavaa. Aineiston pelkkä kuvaus ei kuitenkaan riitä, koska analyysissä aineisto täytyy hajottaa pienempiin osiin eli aineisto tulee jäsentää, jotta sitä on helpompi hallita. Hankittua aineistoa voidaan lähteä tarkastelemaan erilaisten analyysimenetelmien avulla. Aineiston jäsentelyä voidaan pitää välivaiheena, koska se ei yksin riitä muodostamaan tutkimustuloksia. Tutkimustuloksiin tarvitaan myös analyysi ja tulkinta. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 7.3.)

Aineiston analysointiin voidaan ottaa induktiivinen eli aineistoon perustuva tai deduktiivinen eli teoriaan perustuva lähestymistapa (Kananen 2017, 137). Teemoittelu on usein aineistolähtöistä, jolloin aineistosta nostetaan esiin keskeisiä aiheita, teemoja. Teemat eivät kuitenkaan välttämättä ole samoja kuin teemahaastattelurungossa, sillä uusiakin teemoja voi muodostua aineistosta. Teemahaastattelulla hankitun aineiston analysointiin on luontevaa käyttää teemoittelua, sillä yleensä kaikista teemoista keskustellaan ainakin jossain määrin haastateltavien henkilöiden kanssa. Tämä mahdollistaa litteroidun aineiston lajittelun teemoittain. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 7.3.4.)

Useimmiten tutkimusraportissa hyödynnetään teemoittelussa esiin nousseita sitaatteja, jotka tuovat havainnollisuutta raporttiin esimerkkien muodossa. Sitaattien käytössä tulee olla huolellinen ja harkitsevainen sen suhteen, missä niitä käyttää. Lisäksi sitaatteja täytyy analysoida ja tulkita, koska ne eivät saa muodostaa vain pelkkää koelmaa erilaisista lainauksista. Toisaalta pitkiäkin sitaatteja voidaan käyttää esimerkiksi tutkimuksissa, joissa halutaan tuoda esiin tutkittavien kokemuksia. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 7.3.4.)

2.4 Luotettavuus

Arvioitaessa kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tulee ottaa huomioon se, että siihen ole mitään täsmällistä mallia, mutta tutkimusta tarkastellaan silti aina kokonaisuutena. Näin ollen ainakin tutkimuksen johdonmukaisuus nousee esiin luotettavuuden arvioinnissa. (Sarajärvi & Tuomi 2018, Luku 6.3.) Reliabiliteetin ja validiteetin soveltuvuutta laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin mittarina on kyseenalaistettu, koska ne eivät sovellu kyseiseen tutkimusmenetelmään samalla tavalla kuin kvantitatiiviseen tutkimukseen (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 3.3).

On kuitenkin muutamia tekijöitä, joita hyödynnetään kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Esimerkiksi tutkimuksen vahvistettavuutta eli eri kanavista saatavan todistusaineiston vertaamista tutkijan henkilökohtaiseen tulkintaan, tutkimuksen arvioitavuutta eli asianmukaista dokumentaatiota sekä saturaatiota eli kerätyn aineiston kylläntymistä käytetään yleisesti laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereinä. Lisäksi haastateltavalla on mahdollisuus vahvistaa tutkijan tekemät tulkinnat lukemalla ne läpi ja, jos näin toimitaan, lisää se tutkimuksen luotettavuutta. Tätä toimintoa on niin ikään käytetty yleisesti luotettavuuden mittarina. Myös saatujen tutkimustulosten vertaaminen aikaisempiin tutkimuksiin, joista on saatu samankaltaisia tuloksia, on hyvä kriteeri tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. (Kananen 2017, 176–179.)

3 Koronavirus ja talous

3.1 Käsitteet

Bruttokansantuote

Bruttokansantuote eli BKT on kansantalouden kokonaistuotannon mitta tietyllä ajanjaksolla. BKT on siis rahamääräinen summa, jonka kansantalous on tuottanut loppuotteiden eli tavaroiden ja palveluiden muodossa. (Pohjola 2014, 134.) Useimmiten

bruttokansantuotetta tarkastellaan vuosittain, mutta sitä voidaan mitata myös vuosineljänneksittäin ja kuukausittain (Chang 2017, luku 6).

Epidemia ja pandemia

Epidemiolla tarkoitetaan kulkutautia, joka leviää voimakkaasti ja siihen sairastuu iso osa tietyn alueen esimerkiksi maan tai maanosan ihmisistä (Epidemia n.d). Pandemia on puolestaan eri maanosiin laajentunut epidemia (Pandemia n.d).

Kansantalous

Kansantalous on nimensä mukaisesti yhden kansakunnan talous (Pohjola 2014, 7) ja se muodostuu eri yksiköistä, jotka voidaan jakaa kotitalouksiin, yrityksiin, julkisyhteisöihin, rahoitus- ja vakuutuslaitoksiin sekä voittoa tavoittelemattomiin yhteisöihin (Koko kansantalous).

Kotitalous

Kotitaloudella tarkoitetaan yhden tai useamman ihmisen hoitamaa talouskokonaisuutta, jossa tulot käytetään yhdessä. Kotitalous voi koostua esimerkiksi samassa talossa asuvista perheen jäsenistä. (Pohjola 2014, 308.)

Taloudellinen tasapaino

Kullaksen ja Myllyojan (2014) mukaan taloudellinen tasapaino on sitä, että kykenee suhteuttamaan menot tulojen mukaan. Tulojen suuruudella ei ole merkitystä talouden tasapainoon, sillä myös pienillä tuloilla talous voi olla tasapainossa. On hyvä kuitenkin muistaa, että erilaiset kulutusluotot ja pikavipit eivät ole osa taloudellista tasapainoa. (Kullas & Myllyoja 2014, 41–42.)

Tuotantokuilu

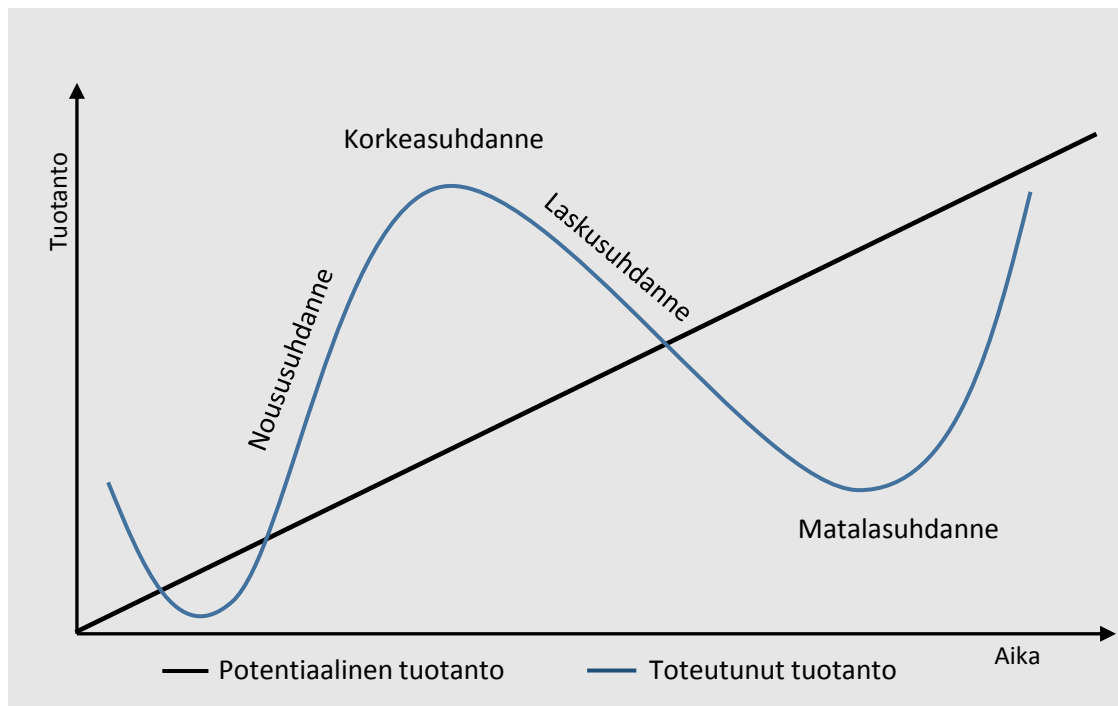
Tuotantokuilulla tarkoitetaan kansantalouden potentiaalisen tuotannon eroavuutta toteutuneesta tuotannosta ja se voi olla joko positiivinen tai negatiivinen. Positiivisessa tuotantokuilussa bruttokansantuote on potentiaalisen tuotannon yläpuolella, jolloin puhutaan kansantalouden korkeasuhdanteesta. Negatiivinen tuotantokuilu syntyy, kun bruttokansantuote on puolestaan potentiaalista tasoa matalammalla ja tällöin kansantalouden sanotaan olevan matalasuhdanteessa. (Pohjola 2014, 198.)

3.2 Suhdannevaihtelut

Suomi on kansantaloudeltaan varsin pieni ja vientivetoinen maa, jolle ulkomaankauppa on siten erittäin tärkeää (Korkman 2012, luku 4). Pienenä kansantaloutena Suomi on hyvin herkkä suhdannevaihteluille, sillä ulkomaankaupan voimakkuudet voivat vaihdella hyvin paljon ja nopeastikin (Pohjola 2014, 201). 2000-luvulla Suomen kansantalouden suhdannevaihtelut ovatkin sisältäneet varsin suuria vaihteluita (Sariola 2018).

Kansantalous ei oikeastaan koskaan kasva suoraviivaisesti eteenpäin sen potentiaalisen tason mukaisesti. Tämä johtuu suhdannevaihteluista eli bruttokansantuote vaihtelee lyhytaikaisesti pitkällä aikavälillä kasvu-uran molemmin puolin. Näitä talouden vaihteluita on lähes mahdoton ennustaa etukäteen, sillä ne eivät toistu tasaisin väliajoin, eivätkä ne ole yhtä voimakkaita. Suhdannevaihtelut kestävät yleensä muutamia vuosia ja niitä voidaan havaita mittaamalla tuotantokuilu. (Pohjola 2014, 198–199, 205.) Suhdannevaihtelut tuovat vaikeuksia talouden toiminnalle muun muassa työllisyyden, yritysten toiminnan sekä yleisen hintatason nousun eli inflaatiota suhteen (Korkman 2012, luku 3).

Korkea- ja matalasuhdanne ovat suhdannevaihtelun päävaiheet ja niihin päädytään nousu- ja laskusuhdanteen kautta. Pitkään jatkuneen noususuhdanteen avulla syntyy korkeasuhdanne eli tilanne, jossa kokonaistuotanto eli bruttokansantuote on kasvanut tarpeeksi pitkän ajan nopeammin kuin potentiaalinen tuotanto. (Pohjola 2014, 198.) Korkeasuhdanteessa bruttokansantuote on siis potentiaalisen tuotannon yläpuolella (Oksaharju 2013). Laskusuhdanteessa kokonaistuotanto puolestaan kasvaa hitaammin kuin potentiaalinen tuotanto ja sen pitkittyessä ajaututaan matalasuhdanteeseen (Pohjola 2014, 198) eli tilanteeseen, jossa bruttokansantuote on potentiaalisen tuotannon alapuolella (Oksaharju 2013).

Kuvio 1 Suhdannevaihtelut ja talouskasvu (Pohjola 2014, 199, muokattu)

Tuotantokuiluja eli poikkeamia pitkän ajan kehityksessä syntyy epäsäännöllisesti ja ennalta arvaamattomien satunnaisten tekijöiden seurauksena pitkän ajan kasvukäyrän molemmille puolille. Juuri nämä satunnaiset tekijät, joista käytetään myös nimitystä sokit, saavat aikaan sen, että kokonaiskysyntä ja kokonaistarjonta tavaroihin ja palveluihin vaihtelee, joka puolestaan johtaa suhdannevaihteluihin. Esimerkiksi öljyn ja vientituotteiden hinnan vaihtelu, muuttuva verotus sekä erilaiset kriisit ja luonnonkatastrofit voivat aiheuttaa pitkän ajan kehitykseen poikkeamia. (Pohjola 2014, 198–201.)

Kokonaiskysyntä ja kokonaistarjonta

Kokonaiskysyntä ja kokonaistarjonta vaikuttavat osaltaan merkittävästi suhdannevaihteluihin, sillä ne voivat synnyttää korkea- ja matalasuhdanteita. Kokonaiskysyntä voidaan luokitella julkisiin menoihin, investointeihin, yksityiseen kulutukseen sekä vientiin. Kokonaistarjonta puolestaan koostuu kotimaisesta tuotannosta ja ulkomaisesta tuonnista. (Korkman 2012, luku 4.)

Korkeasuhdanteen syntyminen

Positiivisessa tuotantokuilussa eli korkeasuhdanteessa bruttokansantuote on siis potentiaalisen tuotannon yläpuolella (Ikonen 2015). Korkeasuhdanteeseen on mahdollista päätyä kahdella eri tavalla, kokonaiskysynnän vahvistumisella sekä kokonaistarjonnan lyhytaikaisella vahvistumisella. Kokonaiskysyntä vahvistuu positiivisten kysyntäsokkien avulla ja niiden seurauksena tuotanto sekä työllisyys kasvavat. Samalla ne tuovat ihmisille tuloja ja näin tehostavat kysyntää entisestään, jolloin käynnissä on noususuhdanne bruttokansantuotteen kasvaessa vauhdilla. Lopulta se saa aikaan korkeasuhdanteen. Positiivisia kysyntäsokkeja Suomen kansantaloudelle voivat olla esimerkiksi isot rakennushankkeet, suurien vientituotteiden hintojen nousu sekä Kiinan nopea talouskasvu, joka lisää kysyntää myös suomalaisissa tuotteissa. Myös kokonaistarjonnan lyhytaikaisen vahvistumisen kautta on mahdollista päästä korkeasuhdanteeseen. Kokonaistarjonta lisääntyy positiivisilla tarjontasokeilla, esimerkiksi nopea öljyn hinnan laskeminen voi saada aikaan noususuhdanteen ja mahdollisesti siten myös korkeasuhdanteen. (Pohjola 2014, 201, 205–207.)

Matalasuhdanteen syntyminen

Matalasuhdanteessa eli negatiivisessa tuotantokuilussa bruttokansantuote on puolestaan potentiaalisen tason alapuolella (Sariola 2018). Myös matalasuhdanne voi syntyä kahden eri tilanteen seurauksena eli kokonaistarjonnan heikentymisellä ja kokonaiskysynnän vähentymisellä. Kokonaistarjonta heikkenee negatiivisen tarjontasokin vaikutuksesta, muun muassa luonnonkatastrofista johtuva viljan puute tai raaka-aineiden hintojen nousu voivat saada aikaan laskusuhdanteen. Tämä nostaa yritysten kustannuksia, jolloin ne alkavat vähentää työntekijöitään, joka puolestaan johtaa työttömyyden kasvuun ja samalla bruttokansantuotteen laskiessa voidaan ajautua matalasuhdanteeseen. Niin ikään kokonaiskysynnän väheneminen voi johtaa matalasuhdanteeseen negatiivisen kysyntäsokin myötä. Suomen kansantaloudelle negatiivinen kysyntäsokki voi olla vaikkapa viennin heikkeneminen, joka voi synnyttää laskusuhdanteen ja sitä kautta aiheuttaa matalasuhdanteen. Näin kävi Suomen kansantaloudelle esimerkiksi vuonna 2009. (Pohjola 2014, 201, 208–211.)

Suhdannetyöttömyys

Kansantalouden suhdanteiden mukana myös tarve ja kysyntä työlle muuttuu (Pohjola 2014, 173). Kokonaiskysynnän vähentyessä työntekijät voivat jäädä työttömiksi ilman omaa tahtoaan. Kyseessä on kysyntäkuilutyöttömyys eli toisin sanoen suhdannetyöttömyys ja sitä on nähty esimerkiksi vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin ja siitä johduneen talouden laskusuhdanteen aikana. Tällöin valtion tulee lisätä julkisia menoja ja velkaa sekä laskea esimerkiksi korkoja edistään näin kysyntää, sillä työvoiman tarjontaan vaikuttavat tekijät, kuten palkkojen alentaminen ja uudelleen koulutus, eivät toimi suhdannetyöttömyyteen. Yksityinen sektori alkaa näin pikkuhiljaa elpymään, jolloin se ryhtyy myös työllistämään uusia henkilöitä. (Chang 2015, luku 10.)

Taantuma ja lama

Taantuma ja lama ovat termejä, jotka liittyvät lasku- ja matalasuhdanteisiin. Taantumassa bruttokansantuote pienentyy, mutta vain suhteellisen lievästi (Pohjola 2014, 314). Taantumasta voidaan puhua tilanteissa, joissa kansantalouden bruttokansantuote vähenee yhtä jaksoisesti tietyn ajan. Esimerkiksi kahden vuosineljänneksen eli kuuden kuukauden peräkkäistä kokonaistuotannon alenemista voidaan kutsua taantumaksi. (Oksaharju 2013.) Suomessa vuosien 2009–2010 matalasuhdannetta on kutsuttu taantumaksi (Pohjola 2014, 200).

Lamalle ei ole mitään yksiselitteistä määritelmää, mutta se on taantumaa pitkäkestoisempi ja vakavampi (Urrila 2015). Esimerkiksi poikkeuksellisen syvää ja pitkään jatkunutta matalasuhdannetta voidaan kutsua lamaksi. Suomessa 1990-luvun alkupuolella bruttokansantuote laski reilusti kolmen vuoden aikana ja vuonna 1993 bruttokansantuote oli jopa 10 prosenttia alhaisempi kuin vuonna 1990. Tämä 1990-luvun alun ajanjakso onkin luokiteltu Suomessa lama-ajaksi. (Pohjola 2014, 199.) Lama-aikana resurssien käyttöaste on hyvin alhaisella tasolla ja samalla työttömyysaste on erittäin korkea (Korkman 2012).

3.3 Koronaviruksen vaikutus talouteen

Koronavirus eli COVID-19 on tartuntatauti, joka on julistettu pandemiaksi eli virus on levinnyt maailmanlaajuisesti epidemiaksi (Coronavirus disease 2019 (COVID-19) 2020). Koronavirus on riski ihmisten terveydelle, mutta samalla se vaikuttaa negatiivisesti niin Suomen kuin globaaliinkin talouteen. Maailmantalous pysähtyi keväällä nopeasti koronaviruksen leviämisen seurauksena, sillä valtiot ympäri maapalloa sulkeutuivat ja pyrkivät näin estämään koronavirusepidemian leviämisen. Eri maiden äkilliset ja kovat toimenpiteet koronaviruksen pysäyttämiseksi johtivat voimakkaaseen globaalin talouden pysähdykseen. Maailmantalous ajautuikin taantumaan koronaviruksen seurauksena, sillä nopeasti edennyt kriisi aiheuttaa talouteen samanlaisesti negatiivisia kysyntä- ja tarjontasokkeja asetettujen rajoitusten ja kysynnän laskun takia. (Korhonen & Virolainen 2020.)

Koronavirus vaikuttaa myös Suomen talouteen monella tapaa. Ensinnäkin talouden taantuma ja koronaviruskriisi tuovat talouteen runsaasti epävarmuutta, sillä esimerkiksi vielä ei ole tietoa siitä, miten kauan erilaiset rajoitustoimet kestävät. Epävarmaa on myös se, kuinka kauan Suomella kestää toipua koronaviruskriisistä, ja millainen vaikutus pandemialla on Suomen talouteen tulevaisuudessa. Taloudelliset vaikutukset tulevat kuitenkin olemaan hyvin merkittäviä ja laaja-alaisia. (Lindblad, Sariola & Silvo 2020.) Ihmisten epävarmuus omasta tulevaisuudesta, esimerkiksi pelko lomautuksista tai työttömyydestä, johtaa kulutuksen vähenemiseen eli kysyntä heikkenee vallitsevan tilanteen seurauksena (Korhonen & Virolainen 2020).

Koronaviruksen tuomaa epävarmuutta voidaan kutsua knightilaiseksi epävarmuudeksi. Knightilainen epävarmuus määritellään riskiksi ja siitä puhutaan silloin, kun epävarmuuden aiheuttajan vaikutuksia on todella hankala ennustaa, koska sen alkuperästä ei ole tarpeeksi tietoa. Tämä eroaa perinteisiä taloudellisista riskeistä, koska sen tilastollisia ominaisuuksia ei tunneta, eikä sitä voi näin ollen myöskään kuvata todennäköisyysjakaumien kautta. Talouden kehitystä onkin hyvin vaikea arvioida tällaisessa tilanteessa. (Lindblad ym. 2020.)

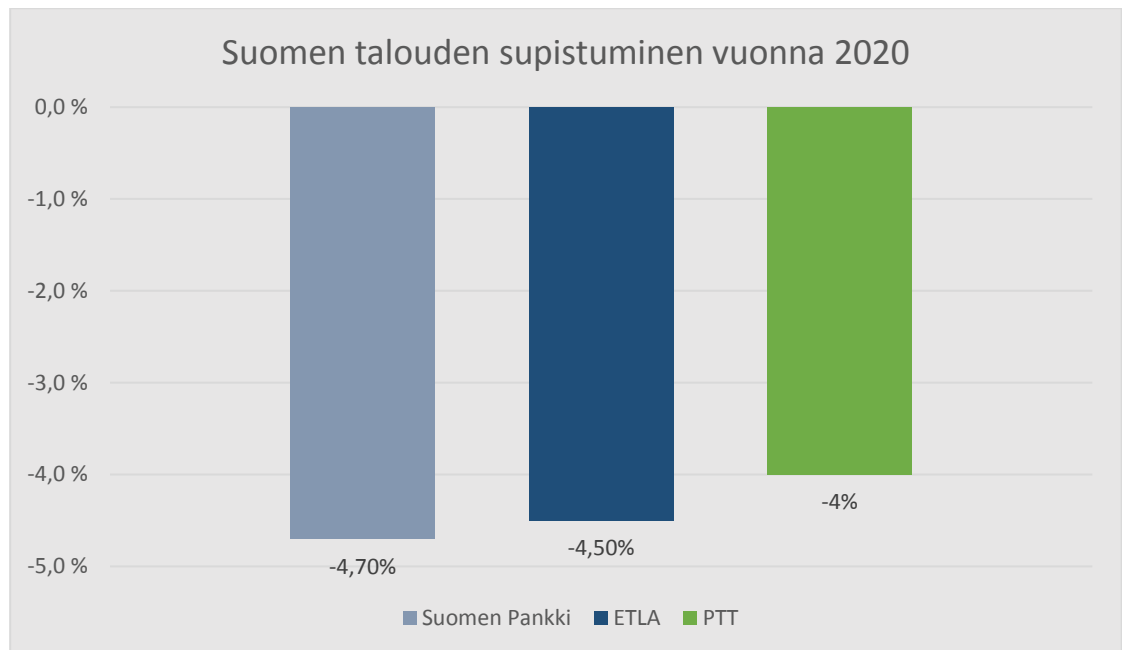
Myös koronaviruksen aiheuttamilla rajoitustoimenpiteillä on suuri vaikutus talouden tilaan. Yritysten liiketoimintojen rajoittaminen vaikuttaa välittömästi yritysten liikevaihtoon negatiivisesti, sillä yksityisten kotitalouksien tai yritysten mahdollisuus kuluttaa palveluita vähenee rajoitusten seurauksena. Näin yritysten tulot putoavat aiheuttaen niille maksuvaikeuksia. Mitä pidempään rajoitustoimet kestävät, sitä enemmän nähdään lomautuksia ja irtisanomisia, jolloin myös työttömyys kasvaa. Lomautukset ja irtisanomiset laskevat kysyntää entisestään, sillä tällöin yksityisten kotitalouksien tulot pienevät merkittävästi. (Lindblad ym. 2020.)

Asetetuilla rajoituksilla on kuitenkin alakohtaisia vaikutuksia, joista etenkin palvelu-, matkailu- ja ravintola-ala kärsivät Suomessa erittäin paljon viranomaisten asettamien rajoitusten seurauksena. Myös suomalaisilla vientiyrityksillä on vaikeaa maailmantalouden ollessa pysähtyneenä. (Lindblad ym. 2020.) Koronaviruskriisin aiheuttama kansainvälisen kysynnän hiipuminen vaikuttaa suoraan yritysten viennin laskuun. (Alimov ym. 2020). Lisäksi epävarmassa taloustilanteessa yritysten investointihalukkuus vähenee huomattavasti (Korhonen & Virolainen 2020).

3.4 Suomen talouden kehitys

Suomi on siis ajautunut koronaviruksen takia talouden taantumaan. Talouskasvussa on tapahtunut poikkeuksellisen raju suhdannekäännöksen seurauksena. Koronavirus on aiheuttanut monia ulkoisia sokkeja talouteen, ja muutokset taloudessa ovat olleet nopeita sekä merkittäviä. Talouden kehityksen arviointi on epävarman nykytilanteen vuoksi hankalaa. (Kokkinen 2020.) Tapahtunut suhdannekäännöksen lisää omalta osaltaan epävarmuutta Suomen talouden kehityksen ennusteissa (Lehmus 2020, 14).

Eri tahot, kuten esimerkiksi Suomen Pankki, ETLA eli Elinkeinoelämän tutkimuslaitos sekä PTT eli Pellervon taloustutkimus ovat antaneet omia arvioitaan Suomen talouden taantumasta koronaviruskriisin aikana. Näiden organisaatioiden arvioit Suomen talouden supistumisesta vuonna 2020 ovat vaihdelleet kevään, kesän ja alkusyksyn aikana 1 prosentista jopa 11 prosenttiin.

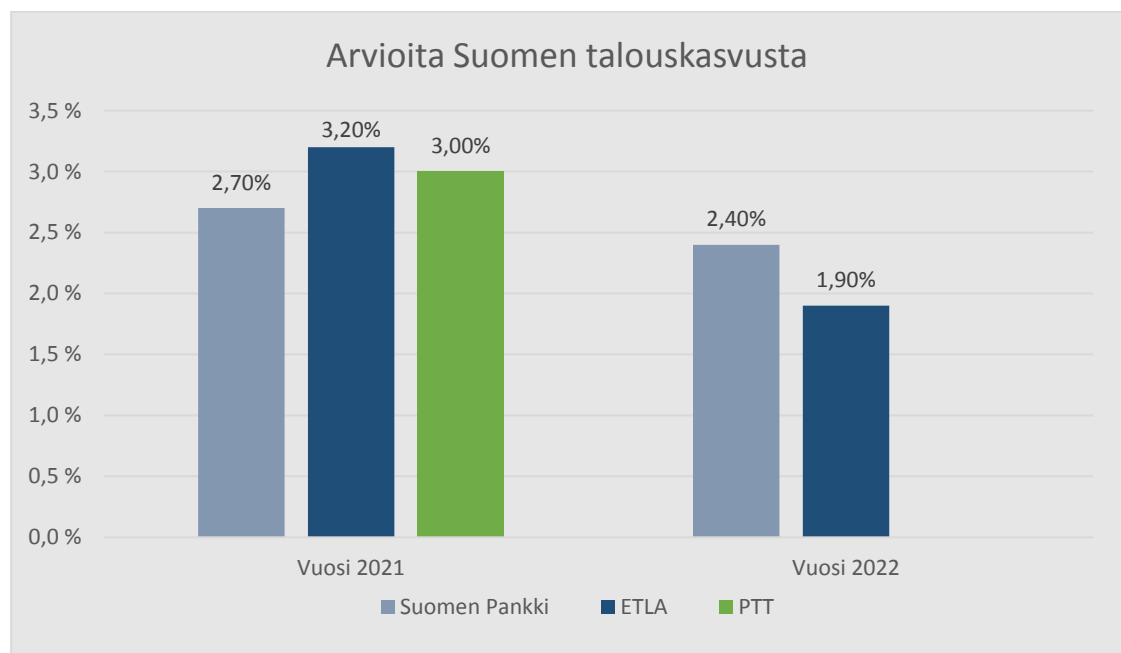
Kuvio 2 Viimeisimmät arvioit Suomen bkt:n supistumisesta vuonna 2020 (Suomen Pankki 2020c; Lehmus 2020, 14; Alimov ym. 2020)

Suomen Pankki arvioi maaliskuussa, koronaviruskriisin alkuvaiheessa, Suomen bruttokansantuotteen laskevan 1,5 prosentista 4 prosenttiin (Suomen Pankki 2020a). Kesäkuussa Suomen pankki ennusti bruttokansantuotteen laskevan noin 7 prosenttia. Suomen Pankki toi esiin myös eri skenaarioita talouden supistumisesta 5 prosentista jopa 11 prosentin romahdukseen. (Suomen Pankki 2020b.) Viimeisimmän arvion vuoden 2020 talouden kehityksestä Suomen Pankki antoi syyskuussa. Talouden taantumman uskotaan olevan hieman alhaisempi kuin aikaisemmissa ennusteissa, sillä Suomen Pankki arvioi talouden supistuvan tänä vuonna noin 4,7 prosenttia. (Suomen Pankki 2020c.)

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA on julkaissut myös omia arvioitaan koronaviruksen vaikutuksista Suomen talouden kehitykseen. Maaliskuussa ETLA ennusti Suomen talouden supistuvan 1–5 prosenttia vuonna 2020 (ETLA 2020). Toukokuussa julkaistussa suhdannekatsauksessa ETLAn arvio Suomen vuoden 2020 bruttokansantuotteen laskusta oli noussut jo 8 prosenttiin (Berg-Andersson, Kaitila, Kaseva & Lehmus 2020, 4). Syyskuussa julkaistun tuoreimman suhdannekatsauksen mukaan ETLA uskoo Suomen talouden pienentyvän 4,5 prosenttia kuluvana vuonna (Lehmus 2020, 14).

Pellervon taloustutkimus PTT on niin ikään esittänyt arvioita Suomen vuoden 2020 bruttokansantuotteen kehityksestä. PTT:n nykyisen ennusteen mukaan Suomen talous supistuu 4 prosenttia tänä vuonna. PTT toi esiin omassa kansantalouden ennusteessaan myös kaksi muuta mahdollista talouden kehityskulkua. Optimistisessa vaihtoehdossa bkt:n uskotaan supistuvan 3 prosenttia, kun taas pessimistisessä vaihtoehdossa bkt laskee 5 prosenttia tänä vuonna. (Alimov ym. 2020.)

Suomen talouden kehityksen arviointi myös tuleville vuosille on vaikeaa ja ennusteet tuotantokuilun syvyydestä tulevatkin muuttumaan koronaviruskriisin jatkuessa. Globaalisti pienenä kansantaloutena, Suomen talouskasvu tulevina vuosina on pitkälti riippuvainen kansainvälisestä taloudesta. Erityisesti Suomelle tärkeiden vientimaiden nopea toipuminen koronaviruskriisin aiheuttamasta taantumasta edesauttaisi myös Suomen talouskasvua tulevina vuosina. (Lehmus 2020, 14, 17.)

Kuvio 3 Arvioita Suomen talouskasvusta vuosina 2021 ja 2022 (Suomen Pankki 2020c; Lehmus 2020, 10; Alimov ym. 2020)

Samaiset organisaatiot ovat tehneet myös ennusteita Suomen talouden kehitykselle vuosille 2021 ja 2022. Organisaatioiden arviot talouskasvusta poikkeavat hieman toisistaan. Suomen Pankki uskoo Suomen talouden kasvavan vuonna 2021 2,7 prosent-

tia ja vuonna 2022 2,4 prosenttia (Suomen Pankki 2020c). Elinkeinoelämän tutkimuslaitos puolestaan arvioi Suomen talouden kasvavan 3,2 prosenttia vuonna 2021 ja 1,9 prosenttia vuonna 2022 (Lehmus 2020, 10, 14). Pellervon taloustutkimus sen sijaan ennustaa Suomen talouskasvun olevan vuonna 2021 3,0 prosenttia. (Alimov ym. 2020). PTT ei ole kuitenkaan antanut vielä arviotaan talouden kehityksestä vuodelle 2022.

4 Opiskelijoiden talous

4.1 Taloudellinen turva

LähiTapiolan teettämän Arjen katsaus -kyselyn (2020) mukaan taloudellinen turvallisuuden tunne pohjautuu kahden asian ympärille. Ensinnäkin pankkitilillä olevat rahat tuovat taloudellista turvaa. Toiseksi myös riittävät tulot tuovat taloudellista turvallisuuden tunnetta. Lisäksi vakituinen työ ja omistusasunto koetaan merkittäviksi asioiksi taloudellisen turvan suhteen. Tulotasoilla on kuitenkin merkitystä taloudellisen turvallisuuden tunteeseen, sillä esimerkiksi pienituloiset kokevat taloudellista turvaa alhaisemmilla tuloilla kuin suurituloiset. Myös nuoret kokevat oman taloutensa turvatuksi matalammalla varallisuudella, sillä he ovat vasta työura alkuvaiheessa. (Riittävät tulot ja mukava pankkitili – suomalaiset rakentavat tunteen taloudellisesta turvasta kahdesta tekijästä mutta miljonääri ei välttämättä tarvitse olla 2020.)

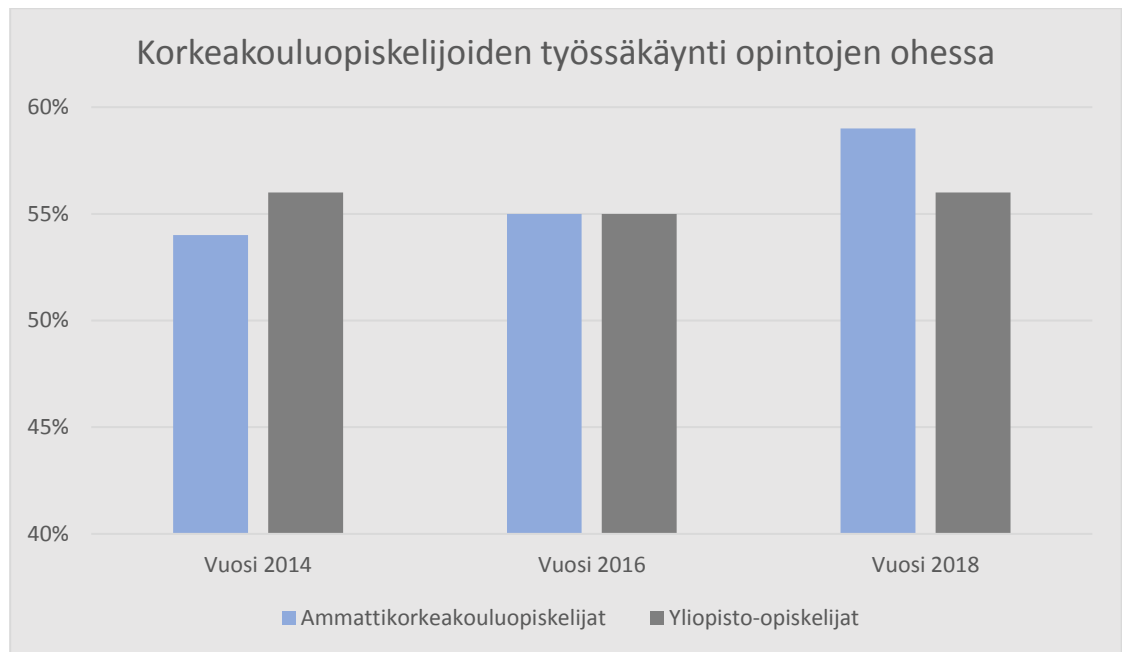
Danske Bankin taloudellinen mielenrauha -raportti (2020) käsittelee suomalaisten taloudellista mielenrauhaa. Valtaosa suomalaisista ei ole huolissaan omasta taloudestaan, mutta koronaviruskriisi on nostanut suomalaisten huolta yleisestä taloustilanteesta. Myös pelko talouden taantumasta on kasvanut koronaviruskriisin seurauksena. Raportissa tarkastellaan myös taloudellista turvaa ja vaurautta. Ihmiset kokevat vaurauden siten, että omasta henkilökohtaisesta taloudesta ei tarvitse huolehtia. Vauraus merkitsee myös sitä, että pystyy elämään haluamallaan tavalla ja, että kykenee olemaan taloudellisesti itsenäinen. (Taloudellinen mielenrauha 2020.)

4.2 Opiskelijoiden tulonlähteet

Korkeakouluopiskelijoiden pääasiallinen tulonlähde on Kansaneläkelaitoksen eli Kelan myöntämät tuet. Opiskelijat saattavat myös työskennellä opintojensa ohella ja tienata näin ansiotuloja. Lisäksi opiskelijoilla voi mahdollisesti olla muitakin tuloja, esimerkiksi pääomatuloja, opintojensa aikana, jotka puolestaan ansiotulojen kanssa vaikuttavat Kelalta saatavien tukien, kuten opintorahan määrään. Korkeakouluopiskelijat saattavat saada myös taloudellista tukea opiskeluaikanaan muun muassa vanhemmiltaan. (Kalluinen 2018, 12, 23.)

Suomessa korkeakouluopiskelijat ovat oikeutettuja saamaan opintotukea Kelalta, mikäli he opiskelevat päätoimisesti korkeakoulussa, edistyvät opinnoissaan riittävällä vauhdilla ja jäävät alle tietyn tulorajan, jolloin on tarvetta taloudelliselle tuelle. Opintotuki muodostuu opintorahasta sekä opintolainan valtiontakauksesta. (Opintotuki 2020.) Opintorahaa maksetaan täysi-ikäiselle ja itsenäisesti asuvalle korkeakouluopiskelijalle noin 250 euroa kuukaudessa. Tämän lisäksi opintorahaan voi saada tietyin ehdoin huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän. (Opintoraha 2020.)

Korkeakouluopiskelijalla on siis mahdollisuus myös valtioneuvoston opintolainaan, jonka määrä on tällä hetkellä kuukaudessa 650 euroa (Opintolainan määrä 2020). Opintotuen ohella korkeakouluopiskelija voi saada yleistä asumistukea Kelalta. Asumistuen myöntäminen ja sen määrä riippuvat esimerkiksi korkeakouluopiskelijan asumiskunnasta sekä bruttotuloista (Yleinen asumistuki 2019).

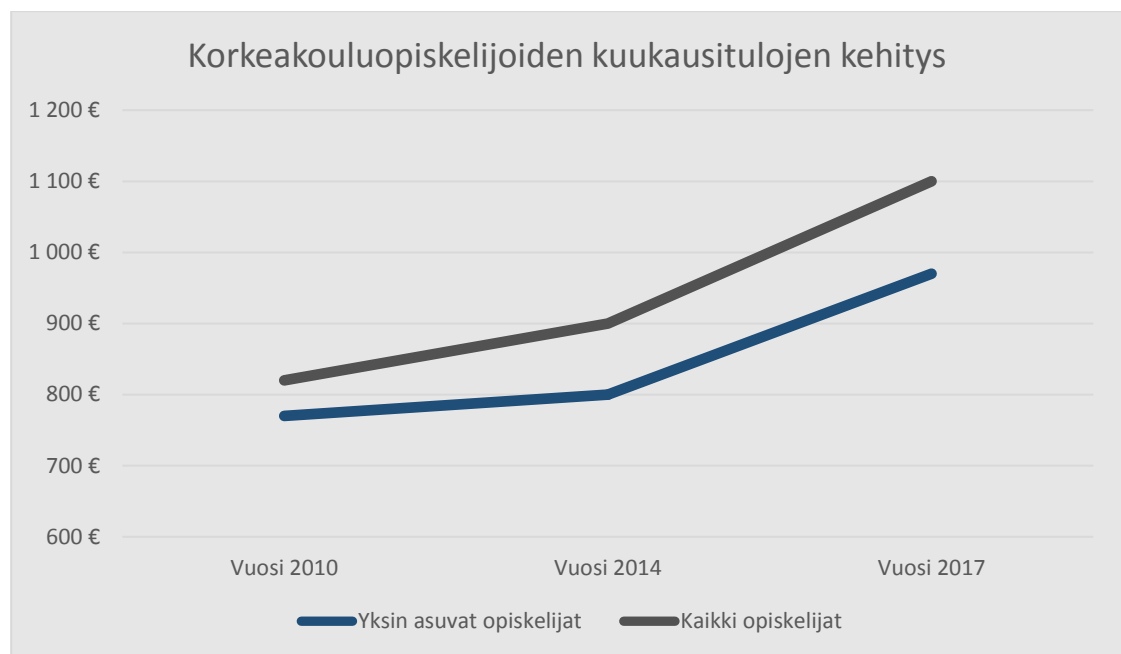
Kuvio 4 Korkeakouluopiskelijoiden työssäkäynti opintojen ohella vuosina 2014-2018 (Suomen virallinen tilasto 2016; 2018; 2020)

Yli puolet korkeakouluopiskelijoista käy myös töissä opintojensa aikana. Tilastokeskus julkaisee tasaisin väliajoin tilastoja opiskelijoiden opiskelun aikana tapahtuvasta työssäkäynnistä. Korkeakouluopiskelijoiden töiden tekeminen opintojen ohella on viime vuosina vain hieman vaihdellut, sillä esimerkiksi vuonna 2014 ammattikorkeakouluopiskelijoista noin 54 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista noin 56 prosenttia kävi opintojen ohella töissä (Suomen virallinen tilasto 2016, 4). Vuonna 2016 puolestaan noin 55 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista ja yliopisto-opiskelijoista teki töitä opintojen ohella (Suomen virallinen tilasto 2018, 4). Uusimman tilaston mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoista noin 59 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista noin 56 prosenttia kävi opintojen ohella töissä vuonna 2018 (Suomen virallinen tilasto 2020a, 4).

4.3 Opiskelijoiden tulotaso

Suurin osa korkeakouluopiskelijoista elää Suomessa hyvin pienillä tuloilla opiskeluaikanaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämistä opiskelijatutkimuksista, jotka ovat olleet myös osana kansainvälistä EUROSTUDENT-hanketta, käy hyvin ilmi korkeakouluopiskelijoiden keskimääräisen tulotason alhaisuus. Opiskelijoiden tulotaso

on kuitenkin hieman parantunut vuosien mittaan, sillä esimerkiksi vuonna 2010 keskimääräiset tulot korkeakouluopiskelijoilla olivat noin 820 euroa kuukaudessa lukukauden aikana. Yksin asuvan korkeakouluopiskelijan keskimääräiset tulot kuukaudessa olivat puolestaan noin 770 euroa (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 4, 32). Vuonna 2014 kaikkien korkeakouluopiskelijoiden keskimääräiset tulot olivat kuukaudessa noin 900 euroa ja yksin asuvien korkeakouluopiskelijoiden keskimääräiset tulot olivat nousseet 800 euroon kuukaudessa lukukauden aikana (Ahti-Miettinen, Nyberg, Potila & Virtanen 2014, 28).

Kuvio 5 Korkeakouluopiskelijoiden kuukausittaisten tulojen kehitys vuosina 2010-2017 (Saarenmaa ym. 2010, 4, 32; Ahti-Miettinen ym. 2014, 28; Ahti-Miettinen, Moisio, Potila, Pyy-Matikainen & Virtanen 2017, 46, 51)

Vuoden 2017 opiskelijatutkimuksen mukaan yksin asuvan korkeakouluopiskelijan tulot olivat nousseet jo 970 euroon kuukaudessa ja kaikkien opiskelijoiden keskimääräinen kuukausi tulo puolestaan noin 1100 euroon lukukauden aikana. Samaisessa tutkimuksessa viidesosalla korkeakouluopiskelijoista oli kuitenkin suuria vaikeuksia ja hieman vajaalla kolmasosalla jonkin verran vaikeuksia rahojen riittävyyden kanssa. (Ahti-Miettinen, Moisio, Potila, Pyy-Matikainen & Virtanen 2017, 46, 51.)

Korkeakouluopiskelijoiden keskimääräisen tulotason lievä nousu ei kuitenkaan riitä pienituloisuuden rajan yläpuolelle. Suomessa vuonna 2018 pienituloisuuden rajana

pidettiin yhden hengen kotitalouksille hieman alle 15 000 euron vuosituloja eli noin 1 250 euron kuukausituloja. Opiskelijoista noin 30 prosenttia oli pienituloisia kyseisenä vuonna. (Suomen virallinen tilasto 2020b, 4–5.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimukseen haastateltiin yhteensä viittä korkeakouluopiskelijaa, joista kaksi opiskelee Vaasan yliopistossa, kaksi Tampereen ammattikorkeakoulussa ja yksi Helsingin yliopistossa. Aineistonkeruussa käytettiin harkinnanvaraista otantaa, sillä tutkimukseen haluttiin saada eri alojen opiskelijoiden kokemuksia niin yliopiston kuin ammattikorkeakoulunkin puolelta. Tutkimusaineiston hankinnassa käytettiin lumipallotekniikkaa, sillä ensimmäiset haastateltavat henkilöt hankittiin tutkijan omien kontaktien avulla. Tämän jälkeen haastateltavilta henkilöiltä kysyttiin vinkkejä uusien tutkittavien henkilöiden hankintaan.

Haastattelumuotona käytettiin teemahaastattelua ja aineisto kerättiin kesällä 2020 kesäkuun viimeisen viikon ja elokuun ensimmäisen viikon välillä. Tutkimuksen kohde-ryhmään kuuluivat siis yksin tai toisen opiskelijan kanssa asuvat korkeakouluopiskelijat. Haastateltavista kaksi korkeakouluopiskelijaa asui yhdessä toisen opiskelijan kanssa ja loput kolme korkeakouluopiskelijaa puolestaan asuivat yksin.

Kaikki haastattelut pyrittiin pitämään kasvokkain haastateltavan opiskelijan kotona, jotta itse haastattelusta olisi ollut haastateltavalle mahdollisimman vähän vaivaa. Kolme haastattelua toteutettiin haastateltavan kotona, yksi haastattelu toteutettiin kuitenkin haastattelijan luona haastateltavan pyynnöstä. Yksi viidestä haastattelusta pidettiin videohaastatteluna Skypen kautta, sillä pitkän välimatkan takia haastattelu oli näin luontevinta toteuttaa. Jokaisessa paikan päällä tehdyssä haastattelussa noudatettiin viranomaisten antamia ohjeita liittyen koronavirukseen ja turvaväleistä sekä käsihygieniasta pidettiin huolta.

Ajallisesti haastattelut kestivät 20 minuutista 31 minuuttiin ja jokainen haastattelu myös nauhoitettiin puhelimeen, jotta ne voitiin myöhemmin litteroida ja analysoida. Jokaiselle haastateltavalle lähetettiin teemahaastattelurunko muutamaa päivää aikaisemmin ennen itse haastattelua, jolloin heillä oli mahdollisuus tutustua haastattelurunkoon, teemoihin ja kysymyksiin. Haastattelutilanteissa haastateltavilta kysyttiin lupa myös haastatteluiden nauhoittamiseen ja ennen jokaista haastattelua varmistettiin puhelimen nauhoituksen toimivuus sekä riittävä kuuluvuus.

Teemahaastatteluilla hankitun aineiston analysointi lähti liikkeelle litteroinnista. Tutkimusaineisto litteroitiin yleiskielisen litteroinnin tarkkuudella, joka oli erittäin työläs vaihe. Tekstimuotoon kirjoitettu aineisto käytiin tämän jälkeen moneen kertaan läpi, jolloin sitä myös koodattiin eri värein sekä alleviivauksin. Aineistoa myös tiivistettiin hieman tässä kohtaa, jotta se olisi selkeämpi ja sitä olisi helpompi lähteä analysoimaan.

Koodauksen jälkeen litteroitu aineisto teemoiteltiin, jotta aineisto saatiin selkeään muotoon. Aineiston analysointiin valittiin induktiivinen eli aineistoon perustuva lähestymistapa, sillä aineistosta haluttiin nostaa keskeiset teemat esiin. Aineisto järjesteltiin haastattelurungon pohjalta teemoittain ja kaikkien teemojen alle kerättiin jokaisesta haastattelusta asiat, joissa kyseinen teema nousi esille. Tätä järjestelyä käytiin moneen kertaan läpi, jotta aineistosta nousseet asiat saatiin samojen teemojen alle.

Haastateltavien esittely

Haastateltava 1 opiskelee Vaasan yliopistossa ja hänellä on takanaan kaksi opiskeluvuotta. Hän on 23-vuotias ja asuu vuokralla yhdessä toisen opiskelijan kanssa. Haastateltava 1 ei tehnyt viime lukuvuonna töitä opiskeluidensa ohella vaan keskittyi pelkästään opiskeluun. Kesällä hän kuitenkin oli täysipäiväisesti kesätöissä, mutta syksyllä hän taas keskittyy pelkästään opintoihinsa.

Taulukko 1. Haastateltavien taustatiedot

	Ikä	Asumismuoto ja talouden koko	Opiskelupaikka	Työskentely
Haastateltava 1 (H1)	23 vuotta	Vuokra-asunto, 2 henkilöä	Vaasan yliopisto, 2 opiskeluvuotta takana	Kyllä, kesätyö syyskuun alkuun saakka
Haastateltava 2 (H2)	24 vuotta	Vuokra-asunto, 2 henkilöä	Vaasan yliopisto, 2 opiskeluvuotta takana	Kyllä, täyspäiväisesti elokuun loppuun, osa-aikaisesti lukukauden aikana
Haastateltava 3 (H3)	24 vuotta	Vuokra-asunto, 1 henkilö	Tampereen ammattikorkeakoulu, 2 opiskeluvuotta takana	Kyllä, heinäkuun loppuun, mahdollinen jatko opintojen ohessa
Haastateltava 4 (H4)	23 vuotta	Vuokra-asunto, 1 henkilö	Tampereen ammattikorkeakoulu, 2 opiskeluvuotta takana	Ei, aloittaa elokuun loppupuolella osa-aikaisesti
Haastateltava 5 (H5)	26 vuotta	Vuokra-asunto, 1 henkilö	Helsingin yliopisto, 3 opiskeluvuotta takana	Kyllä, osa-aikaisesti, vakituinen työsuhde

Haastateltava 2 on 24-vuotias ja myös hän opiskelee Vaasan yliopistossa. Haastateltava 2 asuu yhdessä toisen opiskelijan kanssa vuokra-asunnossa. Hänellä on kaksi yliopistovuotta takanaan ja hän työskenteli viime lukukaudella opintojensa ohella osa-aikaisesti. Kesällä haastateltava 2 teki töitä kokopäiväisesti ja syksyllä hänen on jälleen tarkoitus työskennellä opintojen ohella osa-aikaisesti.

Haastateltava 3 asuu itsenäisesti vuokra-asunnossa. Hän on 24-vuotias, jolla on kaksi opiskeluvuotta takana Tampereen ammattikorkeakoulussa. Haastateltava 3 työskenteli osa-aikaisesti opintojensa ohella siihen asti, kunnes hänet lomautettiin maaliskuun lopussa koronaviruksen aiheuttamien rajoitusten vuoksi. Kesällä hän pääsi kuitenkin työharjoitteluun ja työllistyi sitä kautta.

Haastateltava 4 opiskelee myös Tampereen ammattikorkeakoulussa ja hänellä on takanaan kaksi opiskeluvuotta. Hän on 23-vuotias ja asuu yksin vuokra-asunnossa, eikä hän työskennellyt viime lukuvuonna opintojensa ohella. Hänen piti päästä kesällä töihin, mutta koronaviruksen takia sovittu kesätyöpaikka jouduttiin perumaan.

Haastateltava 5 on 26-vuotias ja hän opiskelee Helsingin yliopistossa takanaan kolme opiskeluvuotta. Hän asuu itsenäisesti vuokralla ja työskentelee opintojensa ohella osa-aikaisesti vakituisella työsopimuksella. Koronaviruksen takia hänen työtuntinsa vähenivät huomattavasti kevään ja kesän aikana.

6 Tutkimuksen tulokset

6.1 Taloudellinen turvallisuus

Haastattelujen ensimmäisenä teemana oli taloudellinen turvallisuus. Se merkitsi haastateltaville eri asioita ja he kokivat sen eri lailla. Taloudellinen turvallisuus merkitsi haastateltaville muun muassa sitä, että on säästöjä, joilla pärjäisi pidemmänkin aikaa ilman tuloja. Myös se, että on joka kuukausi varaa pakollisiin menoihin, kuten esimerkiksi vuokraan ja laskuihin merkitsi osalle haastateltavista taloudellista turvallisuutta. Taloudellisen turvallisuuden koettiin tuovan myös mielenrauhaa.

Pärjäisi tilanteessa pidempäänkin, kun rahaa ei tule. Tai olisi sen verran säästöjä, että pystyisi pärjäämään pidemmänkin aikaa ilman tuloja. (H1)

No minulle se merkitsee sitä, että minun ei tarvitse huolehtia minun vuokrastani ja perusmaksuihin eli sähkö- ja vesilaskuihin ja ruokaan riittäisi hyvin rahat. Nämä ovat minulle ne tärkeät eli, jos niihin riittää hyvin rahat, niin se on minulle riittävää. (H3)

No se merkitsee sitä, että minulla olisi joka kuukausi rahaa pakollisiin menoihin, kuten asumiseen ja ruokaan. Ettei tarvitse niistä aina murehtia, että mistä rahaa niihin keksii. Eli tuommoiset perusmenot olisivat turvattuna. (H4)

No ennen kaikkea turvaa tai sellaista mielenrauhaa ja sellainen vakava-raisuus tuo sellaista tietynlaista vapautta. (H5)

Jokaiselle haastateltavalle taloudellista turvallisuutta tuova tekijä oli töistä saatava palkkatulo. Haastatteluissa esiin nousi myös se, että Kelan maksamat opiskelijan tuet tuovat taloudellista turvallisuuden tunnetta, sillä se on kuitenkin säännöllinen ja käytännössä varma tulonlähde opiskelijalle lukukauden aikana.

Työpaikka tuo sitä turvallisuuden tunnetta, että tulee jostain sitä rahaa. Ja tietyllä tapaa myös se, että on tällä hetkellä opiskelija, että vaikei olisi töitä niin silti saa jotain tukea. Ehkä suurimpana tekijänä se, että on jotain tuloa tai, että enemmän säännöllinen tulo tuo turvallisuuden tunnetta kuin se, että on säästössä rahaa, koska tällöin on joku jatkuva tulonlähde. (H2)

No se, että kun minä olen aina tehnyt töitä opiskeluiden ohessa, niin työpaikka tuo minulle sitä. Minullakin on sen verran korkea vuokra, että esimerkiksi pelkillä tuilla minä en saisi edes vuokraani maksettua, niin se työnteko on ollut minulle sellainen. Ja sitten justinsa opintolaina on minulle kanssa, mitä olen ottanut ja mikä on ollut sellainen turva. (H3)

No konkreettisesti semmoinen puskurirahasto tai, että minulla on varoja, jotka ovat helposti tavallaan realisoitavissa. Esimerkiksi, vaikka se säästötili on siellä piilossa, niin sen pystyy ottamaan käyttöön, jos tulee semmoinen tilanne. -- ja se (opintotuki) on ehkä vielä jotenkin kaikista varmin tulonlähde, koska sitä ei määrittele se, että saanko minä työtunteja tai miten minun työpaikallani menee, niin sehän on niistä kaikkein vakain tulonlähde. (H5)

Lisäksi vanhempien läsnäolon koetaan lisäävän taloudellista turvallisuuden tunnetta. Osalle haastateltavista heidän vanhempansa ovat tarjonneet taloudellista tukea koronaviruskriisin aikana muun muassa kauppa-avun muodossa. Yksi haastateltava on keskustellut vanhempiensa kanssa mahdollisen tuen tarpeesta, mutta ei ole sitä vielä tarvinnut. Ne kaksi haastateltavaa, joiden tulonlähteisiin koronaviruskriisi ei ole vaikuttanut, eivät ole saaneet taloudellista tukea vanhemmiltaan, sillä siihen ei ole ollut tarvetta.

Eivät ole, mutta ehkä kun ei ole ollut semmoista, että se koronavirus olisi niin paljon vaikuttanut omaan tilanteeseeni. (H2)

Kyllä minun vanhempani pystyvät aina auttamaan, jos on hirveä hätä, että he ovat kanssa yksi turva. -- sitten esimerkiksi minulla kävi niin huono tuuri, että minun pyöräni varastettiin. Niin siihen piti pyytää jo vanhemmilta apua, että sain ostettua uuden tilalle ennen kuin vakuutus ehti korvaamaan sen. Silloin keväällä oli kyllä todella tiukka tilanne. Ja sitten piti ihan ruokaakin, että sain kauppa-apua vanhemmilta ja minä itse asiassa silloin, kun tämä korona alkoi, niin maalisi- ja huhtikuussa olin aika paljon vanhempien luona juuri sen takia, että säästin sitten syömiskuluissa ja kaikissa tämmöisissä kuluissa. (H3)

No suoraan rahallisesti eivät ole, mutta olemme käyneet ruokaostoksilla yhdessä, että on tullut pientä tukea. (H4)

Ei ole, mutta siitä on keskusteltu, että jos olisi tarve niin tukisivat. Ajatusolla tietää, että siellä on sellainen back up, mutta sitä ei ole tarvinnut käyttää. (H5)

6.2 Oman talouden nykytila

Toinen teema haastatteluissa oli oman talouden nykytila. Koronaviruksella on ollut suuria vaikutuksia haastateltavien henkilökohtaiseen talouteen. Vaikutukset ovat olleet lähinnä negatiivisia, sillä osan palkkatulo katkesi keväällä kokonaan tai suurilta osin koronaviruskriisin rantauduttua Suomeen. Koronaviruskriisistä huolimatta Kela maksoi normaalisti opintotukea ja asumislisää haastateltaville. Koronavirus on kuitenkin vaikuttanut osan työkuvioidiin, sillä ne menivät kokonaan tai osin uusiksi ja yhden haastateltavan sovittu kesätyöpaikka peruuntui kokonaan. Toisaalta koronaviruksella ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta kahden haastateltavan tulonlähteisiin, sillä he olivat työskennelleet normaalisti haastatteluun saakka.

No ei oikein millään lailla vaikuttanut. Kela maksoi normaalisti tukia ja sitten on tämä kesätyöpaikka, että meni asiat ihan suunnitelmien mukaan. (H1)

No minun tulonlähteeni silloin korona-aikana katkesi niin kun kokonaan. -- että silloin yhdessä vaiheessa teki todella tiukkaa, koska ei ollut niin kun mihinkään ylimääräiseen rahaa. (H3)

No asumistuki ja opintotuki tulevat edelleen, mutta se palkkatulo, jonka olin odottanut tulevan, niin sitä ei nyt tule, koska ei ole niitä töitä. -- olen koittanut tehdä vähän opintoprojekteja, että saan nostettua niitä tukia. -- oli tarkoituksena saada rahaa säättöön ja tienata kesän aikana,

eikä käytä niitä. Eli talouteni on mennyt huonompaan suuntaan, koska töitä ei ole. (H4)

Olen töissä sellaisessa erikoistarvikeliikkeessä tai kivijalkaliikkeessä, niin se vaikutti siten, että kun asiakkaat kaikkosivat, niin työtunnit myös pienivät. Tulot pienivät selkeästi, koska ei voinut olla töissä. (H5)

Koronavirus vaikutti kolmen haastateltavan työkuvioiden negatiivisella tavalla. Peruuntunut kesätyöpaikka ja lomautus toivat kahdelle haastateltavista paljon harmia, sillä talouden ollessa laskusuhdanteessa ja muutenkin epävarmassa tilanteessa uuden työpaikan löytäminen oli todella vaikeaa. Yhden haastateltavan työtunteja vähennettiin normaaliin tilanteeseen verrattuna, mutta häntä ei kuitenkaan lomautettu tai irtisanottu. Kahden haastateltavan työkuviot pysyivät puolestaan siis muuttumattomina pandemiasta huolimatta.

Ei ole, että sain sovituspaikan, joka sovittiin koronakriisin aikana. -- Töitä on ollut ihan normaalisti, että se ei ole töihin vaikuttanut. (H1)

Ja sitten siinä vielä kävi vielä niin ikävästi silloin, että kun olin yhdessä kahvilassa töissä, niin tämä kyseinen kahvila, kun olin tehnyt maaliskuulta töitä, milloin sitten minut lomautettiin, niin he eivät maksaneetkaan maaliskuun palkkaa enää. Heillä ei ollut varaa maksaa työntekijöiden palkkoja edes siltä ajalta, mitä me olimme jo tehneet töitä, niin kuukauden palkka jäi kokonaan saamatta. -- kun yritin hakea uusia töitä, niin ei yksinkertaisesti ollut töitä tarjolla. (H3)

Joo kokonaan peruutuivat. -- Etsin myös uusia töitä, mutta juuri vallitsevan tilanteen takia oli vaikea saada ollenkaan töitä. (H4)

-- minulla oli (kevällä) ihan minimi tunnit, että olin tyylissä 10 tuntia kuukaudessa töissä, että ihan todella vähän. Sitten myös kesään se vaikutti, koska yleensä kesällä olen saanut tehdä hyvät rahat syksyllä, niin nyt ne eivät päässeet samoille leveille ollenkaan, että ne kesän tulot jäivät todella paljon pienemmiksi kuin yleensä. -- No yleensä kesällä minulla on noin 30 työtuntia viikossa ja nyt minulla on ollut ehkä noin 20 tuntia viikossa tänä kesänä. (H5)

Haastateltavien kokemukset omasta taloudellisesta turvallisuudentunteesta vaihtelivat suuresti haastatteluhetkellä. Koronaviruksen negatiivinen vaikutus työkuvioiden aiheutti sen, että osan haastateltavista oli pakko käyttää omia säästöjä elämiseen ke-

vään ja kesän aikana, sillä palkkatuloja ei tullut niin paljon kuin yleensä tai ei välttämättä lainkaan. Kahden haastateltavan työkuvioidin koronavirus ei siis vaikuttanut mitenkään, mutta silti koronavirus toi ainakin jonkinlaista epävarmuutta myös heille. Yksi haastateltavista toi esiin sen, että on joutunut nostamaan myös kesältä opintotukea epävarman tilanteen seurauksena.

Ihan kohtuu turvallinen, koska on tällä hetkellä töitä, mutta tietenkin nyt tämä maailmantilanne vaikuttaa siihen, että se on tuonut pientä epävarmuutta. Koska esimerkiksi se, että itse rupesin myös ajattelemaan, että kyllähän minutkin voidaan lomauttaa, että se taloudellinen turvallisuuden tunne ei ole ehkä niin varma kuin aikaisemmin. (H2)

-- pieniä ahdistuksia on, koska minulla on yleensä ollut paljon parempi rahatilanne. Nyt, kun tämä korona tuli, niin minulla meni minun säästöni siihen itseni elättämiseen ja vuokraan ja tämmöisiin. Voisi olla parempi, mutta tällä hetkellä ihan ok, kun on nyt sitten saanut taas töitä. (H3)

No tällä hetkellä ei ole kovin hyvä, koska olen ollut muutaman kuukauden työttömänä. Olin olettanut, että kerkeisin nyt kesällä tienamaan ja säästämään rahaa, mutta nyt meni juuri päinvastoin, koska olen joutunut käyttämään säästöjäni, enkä ole pystynyt kerryttämään niitä. Niin tällä hetkellä on aika huono taloudellinen turvallisuuden tunne. (H4)

No se on ihan hyvä, siis vakaa. Se on sellainen, mitä on pitänyt miettiä aika paljon nyt kevään aikana, mutta nyt tällä hetkellä, kun se pahin aalto on mennyt, niin nyt on ihan hyvä verrattuna kevääseen. Mutta kyllä se mietityttää varsinkin nyt, kun ei tiedä tästä alkusyksystä, niin kyllä se epävarmuus taas pikkuisen nousee. -- Yleensä en nosta kesältä opintotukea, mutta tänä kesänä nostin varmuuden vuoksi, kun ei voinut tietää, että minkä verran pystyn olemaan töissä tai saan työtunteja. (H5)

Käytännön asioista haastatteluissa nousi esiin se, että kulutus on vähentynyt jokaisella haastateltavalla. Oikeastaan kaikilla haastateltavilla kulutus pieneni, mutta eri asioiden seurauksena. Haastateltavien kulutus ja menot vähenivät muun muassa asetettujen rajoitusten seurauksena, esimerkiksi ravintoloiden ollessa suljettuina. Toisaalta kauppalaskut ovat olleet suurempia kuin ennen korona-aikaa, mutta osalle haastateltavista on siitä huolimatta jäänyt rahaa enemmän säästöön, koska he ovat työskennelleet normaalisti.

Kulutus on vähentynyt, koska oli jonkun aikaa, että ei päässyt käymään missään ja en käyttänyt rahaa niin paljoa silloin. -- Toisaalta on mennyt enemmän rahaa siihen, että ostaa ruokaa enemmän kaupasta kotiin, mutta, että suhteessa on jäänyt enemmän käteen rahaa kuin normaali-tilanteessa. (H1)

-- kun tuli ne rajoitukset alussa, niin silloin ainakin huomasi, että ei mennyt rahaa semmoiseen ulkona syömiseen tai muuten semmoiseen ylimääräiseen. Tuli niin kuin käytyä vaan kaupassa ja ostettua tavallaan välttämättömät ja ehkä siinä suhteessa meni vähemmän rahaa, vaikka suhteessa ruokaan meni tietenkin enemmän, kun söi koko ajan kotona. (H2)

-- siinä kohtaa tuli kyllä käytettyä paljon vähemmän rahaa kuin normaalisti. Itsellä menee yleensä vähän turhan paljon rahaa noihin ravintoloihin ja ulkona syömiseen, niin siinä kohtaa kyllä säästy paljon rahaa, mutta toki ei ollut tulojakaan niin ei se sillain vaikuttanut siihen, että säästäisi rahaa. (H4)

No jonkin verran vähentynyt. Kun on vähemmän liikkeellä, niin tulee vähemmän käytyä ravintoloissa ja kahviloissa ja sen tyyppisissä. -- On joo, koska kun on ollut päivän yliopistolla niin on saattanut käydä kahdestikin syömässä opiskelijaravintolassa niin sitten, kun on joutunut tekemään kaksi lämmintä ruokaa kotona, niin onhan kauppalasku kasvanut kyllä. (H5)

Koronaviruksen takia osa haastateltavista joutui muuttamaan taloudellista käyttäytymistään pakon edestä, sillä työasioiden yllättävät muutokset pakottivat heidät vähentämään omaa kulutustaan. Koronaviruksen seurauksena osa haastateltavista on elänyt kevään ja kesän aikana säästeliäämmin ja vähentäneet uusien asioiden hankintaa. Toisaalta yhdessä haastattelussa nousi esiin se, että kulutuksen suunta on muuttunut asetettujen rajoitusten seurauksena.

No kaikki turha ostelu: vaatteet, shoppailu sekä semmoiset kahvila- ja ravitolakäynnit, niin kyllä ne on jäänyt. Sitten myös kaikki tämmöiset isommat hankinnat, että olen suunnitellut uutta tatuointia ja kaikkea tämmöistä, niin kaikki tämmöinen ylimääräinen on oikeastaan jäänyt pois. (H3)

On kulutus vähentynyt, koska ei vaan ole ollut yksinkertaisesti varaa hankkia hirveästi uusia asioita, eikä ole tullut niin paljoa syötyä ulkona, vaan olen koittanut elää säästeliäämmin. (H4)

Mutta sitten ehkä se kulutuksen suunta on muuttunut, kun aiemmin on just käyttänyt sellaiseen ajanvietteeseen ja ehkä johonkin vaatteisiin ja

tämän tyyppisiin on mennyt rahaa, niin nyt sitten ne hankinnat, mitä olen tehnyt, niin ne ovat olleet enemmän kotiin. (H5)

Haastateltavien rahankäyttöön koronaviruksella on ollut myös vaikutusta, sille kolme haastateltavaa kertoi olevansa tarkempi ja harkitumpi rahankäyttäjä kuin ennen koronaviruskriisiä, jolloin heidän rahankäyttönsä oli tavallaan huoletonta. Yksi haastateltavista toi esiin sen, että opiskelijana muutenkin miettii omaa kulutustaan tarkasti, jolloin koronavirus ei suoranaisesti vaikuttanut siihen.

Ei, en koe, että tämä olisi kauheasti vaikuttanut. Koska ehkä kuitenkin opiskelijana miettii muutenkin sitä kuluttamista tai, että ei voi niin, kun sillain ostaa kaikkea, mitä huvittaa, niin ehkä sen takia niin kun tavallaan muutenkin miettii sitä kuluttamista. En koe, että olisi suoranaisesti vaikuttanut. (H2)

No huolimaton jollain lailla. -- Kyllä minusta on tullut pihi, pihimpi ihminen, että ei kauheasti tee mieli shoppailla. -- niin kyllä se on ehkä vähän muuttunut, että ei oikeasti ole sitä rahaa, niin on pitänyt sillä laillakin muuttaa vähän tapoja. (H3)

Paljon huolettomampi, että ei ollut mitään hirveätä törsäilyä, mutta ei tullut myöskään hirveästi säästettyä. -- Olen paljon säästeliäämpi ja joudun paljon enemmän katsomaan, mihin sitä rahaa käytän. En välttämättä voi mennä aina joka paikkaan, kun mietin, että maksaa jonkun verran, että olen huomattavasti tarkempi. (H4)

No kyllä olin aika impulsiivinen, että tein aika nopeasti ratkaisuja ja tietyllä tavalla huoleton. -- No kyllä se on ehkä vähän maltillistanut sitä, että olen miettinyt sitä, että voisin harkita hankintaa, jos sitä rahaa tulenkin tarvitsemaan johonkin muuhun tulevaisuudessa. Ehkä vähän sil-lain miettinyt, että pitäisikö säästää pikkuisen enemmän, niin semmoinen ajattelu on noussut. (H5)

Jokaisella haastateltavalla oli opintolainaa käytössään. Osa oli nostanut sitä kaiken mahdollisen, kun taas osa vain pienen osan maksimimäärästä. Haastateltavat käyttivät opintolainaa muun muassa matkusteluun, elämiseen ja sijoittamiseen. Osalla haastateltavista opintolainan käyttö muuttui koronaviruksen aiheuttama taloudellisen tilanteen takia.

-- saatoin kustantaa opintolainalla ulkomaanmatkani. Käytin enemmän sitä sellaisiin erityisempiin ja isompiin juttuihin, juuri ulkomaanmatkoihin ja tämmöisiin. -- No nyt se meni pelkkään elämiseen, että niin kun vuokraan ja laskuihin. (H3)

No opintolainaan se ei ole vaikuttanut, ennen koronaa laitoin sen rahastoihin ja myös nyt korona-aikana, että olen koittanut sijoittaa sen rahastoihin. (H4)

No siitä minä muodostan suurelta osin sitä minun puskurirahastoani ja sitten myös ihan elämiseen, että sellaiseen päivittäiseen käyttöön. -- Ei oikeastaan, että hyvin samalla tavalla, että ehkä pikkuisen enemmän sitä laittaa sinne säästöpuolelle, mutta ei nyt mitenkään radikaalisti. (H5)

6.3 Tulevaisuuden näkymät

Haastattelun kolmantena teemana oli tulevaisuuden näkymät omasta taloudestaan. Pääsääntöisesti haastateltavat kokivat oman taloudellisen tilanteensa tulevaisuuden valossa positiivisesti. Osa haastateltavista jatkaa syksyllä töitä opintojensa ohella ja yksi myös löysi töitä syksyille opintojensa oheen. Haastateltavat kuitenkin tiedostavat sen, että edessä on epävarmoja aikoja, joten tulevaisuuden näkymät myös mietityttivät heitä.

No ihan hyvänä. Tässä on nyt hyvä kesätyöpaikka alla ja toivottavasti jatkossakin olisi vielä hyvä kesätyöpaikka ja sitten koulusta valmistumisen jälkeen saisi nopeasti töitä. -- en ole miettinyt, että se koronavirus vaikuttaisi siihen, vaikka varmasti saattaa vaikuttaa. (H1)

No tällä hetkellä, kun on töitä, niin ihan hyvänä. Mutta tietenkin sitä rupesi sitten miettimään, että kun on ajatellut, että sitten kun valmistuu, niin on töitä. Aikaisemmin olen ollut optimistisempi siitä. Mutta nyt olen ruvennut miettimään, että entä, jos tulee joku tämmöinen tilanne ja sitten ei olekaan töitä, niin ehkä niin kun siinä mielessä. (H2)

No tällä hetkellä, kun on töitä, niin toivon, että se vähän paranee. Tällä hetkellä on mennyt vielä vähän sillain, että en ole pystynyt aloittamaan säästämistä, koska on ollut vielä vähän rästissä laskuja. Toivon, kun palkkaa rupeaa tulemaan ja pystyn toivottavasti jatkamaan töitä syksyllä, että se taas paranee vähän niin kuin normaaliksi, että ei ole niin kädestä suuhun se eläminen. (H3)

No nyt näen sen jo parempaan suuntaan, koska pääsen taas töihin ja sitten alkaa tulemaan myös palkkaa, että parempaan päin. -- Joo nimenomaan opintojen ohelle, nyt alkuun ehdin työskentelemää pari viikkoa ennen kuin koulu alkaa. Sitten se jatkuu koulun ohessa, tavallaan kymmenen tuntia viikossa on minimi. (H4)

No periaatteessa ihan hyvänä, koska mulla on tuo työpaikka nyt vielä, mutta kyllä se mietityttää, että nyt kun kesältä jäi tulot huomattavasti pienemmiksi, millä on sitten yleensä elänyt tuota vuotta. Ja sitten kun ei voi tietää noista syksyn työtunneista, että minkä verran niitä saa, että jos tämä tilanne tästä huononee. Sitten myös näin pitkäkantoisesti katsottuna, että kuitenkin parin vuoden sisällä pitäisi siirtyä työelämään, niin sitten mietin myös sitä, että millä tavalla tämä globaali taloudellinen tilanne tulee muuttumaan tai, että kuinka pitkään tästä taantumasta selviytyminen kestää niin kun yleisesti taloudessa, että miten sitten oma tulevaisuuden työllistyminen. (H5)

Koronaviruksella koetaan olevan myös negatiivisia vaikutuksia haastateltavien talouden tulevaisuudessa, sillä haastatteluissa nousi esiin muun muassa huoli käytetyistä säästöistä sekä palkkatulon jatkuvuudesta. Yksi haastateltavista koki asian siten, että vakituisen tulonlähteen puute ja tyhjän päälle jääminen huolettaa. Toisaalta yksi haastateltava kokee olonsa taloudellisesti turvalliseksi, koska koronavirus ei vaikuttanut häneen millään lailla.

No ei ole oikein mitään, mikä tulevaisuudessa huolettaisi talouden suhteen. -- että sillain sain hyvän kesätyöpaikan ja sain suunnitelman mukaisesti menemään nämä tulonlähteet, että sillain on turvallinen olo sen suhteen. (H1)

No ehkä se, että jos ei ole sitä semmoista vakituista tulonlähdeä, että joutuisi tyhjän päälle jossain kohtaa, niin ehkä se huolettaa. -- mutta ehkä se, että kun itsellä on kuitenkin opiskeluita vielä niin paljon jäljellä, että ei ole ehkä sen takia niin pelko siitä, koska sitä työtä tehdään vaan osan aikaa tavallaan vuodesta. (H2)

No tällä hetkellä huolettaa ne menneet säästöt, joita on mennyt vähän liikaa tässä kesän aikana. (H4)

Se, että pysyykö jatkuvat tulovirrat jatkuvina, että pysyykö työpaikka. Ja miten sitten, kun opintotuki on sellainen mihin voi luottaa, mutta siinäkin tulee rajat vastaan jossain kohtaa, niin sitten sitä ei vaan saa. Niin sen takia se palkkatulo on minulle mielenrauhan kannalta hyvin tärkeä. (H5)

Osa haastateltavista on joutunut tinkimään tulevaisuuden suunnitelmistaan tai ainakin siirtämään niitä koronaviruksen takia. Yksi haastateltava joutui perumaan vaihtoon lähtönsä, mutta hän haluaa kuitenkin lähteä opiskeluaikanaan vaihto-opiskelemaan, mikä puolestaan pitkittää hänen opintojaan puolella vuodella. Peruttu kesätyö taas muutti yhden haastateltavan suunnitelmia, sillä kesätyöansioden menetys pakotti hakemaan töitä opintojen ohelle tulevalle lukuvuodelle. Suurempi hankinta tai investointi, kuten esimerkiksi asunnon osto, ei ollut kenellekään haastateltavista vielä ajankohtainen, joten koronavirus ei suoranaisesti siihen vaikuttanut.

Minun piti lähteä nyt syksyllä vaihtoon ja se peruttiin koronan takia. Ja joka tapauksessa sinne vaihtoon haluan eli minun pitää sitten siirtää se jollekin toiselle ajankohdalle, joka taas pitkittää opiskeluaikaani puolella vuodella, koska se on vähän niin kuin ylimääräinen juttu ja sitten en tiedä kuinka pitkään opintoni kestävät. (H3)

No tarkoituksena oli syksyllä keskittyä pelkästään opiskeluun ja nyt joudun opintojen ohella samalla työskentelemään eli sillä tavoin ainakin muuttanut. -- mutta juuri tämän koronatilanteen aikana olen ajatellut muuttavani asuntoon, jossa on halvempi vuokra, että joudun asumismuotoa vaihtamaan tämän takia periaatteessa (H4)

Ei oikeastaan, koska asunnon ostaminen ei ole minulle vielä ajankohtaista, että sen voisi ajatella olevan seuraava iso hankinta, mutta se ei ole ollut lähitulevaisuudessa vielä ennen koronaviruskriisiääkään, mutta en usko, että se varsinaisesti siihen vaikuttaa. (H5)

Monessa haastattelussa esiin nousi opintolaina, joka mietityttää haastateltavia. Varsinkin opintolainasta saatava mahdollinen opintolainahyvitys tulevaisuudessa pohdituttaa osaa haastateltavista. Toisaalta yksi haastateltava mietti sitä, että epävarmassa taloustilanteessa saattaa olla hyvä pitää itseään vielä opiskelijana, koska töitä ei välttämättä ole tarjolla omalla alallaan heti valmistuttuaan.

No etenkin se opintolaina on minua mietityttänyt, koska luultavasti minun opiskeluni tulevat venymään. -- en tiedä kuinka pitkään opintoni kestävät, niin kyllä se on minun isoin huoleni siitä, että en saisi sitä opintolainahyvitystä, se stressaa. (H3)

Sillä tavalla se ainakin vaikuttaa, että kun minulla on se opintolaina ja, kun valmistuu ajallaan, niin siitä saa sen tietyn määrän opintolainahyvitystä, mutta jos opinnot viivästyisivät, niin sitä hyvitystä ei saa. Se olisi ikävä juttu. (H4)

Minulla menee muutenkin tuo tavoiteaika aika tiukoille, niin sitten se konkreettisesti vaikuttaa siihen, että saanko esimerkiksi opintolainasta hyvityksiä. Toisaalta, kun se kriisi on luonut sellaista epävarmuutta, niin voi olla, että se myös pidentää opintojani, koska voi olla, että en saa työpaikkaa ja sitten kannattaa pitää paperit vielä yliopistolla. Kaikkea tuollaisia kysymysmerkkejä siinä vielä on. (H5)

Koronavirus toi mukanaan myös muutoksia ja uusia ajatuksia liittyen haastateltavien rahankäyttöön. Lisäksi haastateltavat kokivat tietynlaista varovaisuuden tunnetta ja hillitympää rahankäyttöä tulevaisuuden suhteen. Haastatteluissa nousi esiin muun muassa säästämisen tärkeys ja varautuminen esimerkiksi puskurirahastolla taloudellisesti yllättävän kriisiin suhteen.

se ehkä, että enemmän just on vähän sillain varpaillaan, koska ei niin kun tiedä. -- tai ei sitä ajatellut, että jos sinulla on työsuhde, että sinut yhtäkkiä laitettaisiin tavallaan sillain pois, että olen vähän varpaillaan. (H2)

No varmaan juuri se, kun sitä rahaa rupeaa taas tulemaan, että en rupea sitä saman tien tuhlaamaan ja suunnittelemaan niitä matkoja, niin se on varmaan yksi. (H3)

No ehkä tämä on opettanut minulle sen, että jatkan ainakin sitä vähän säästeliäämpää rahankäyttöä. Vaikka tuloja nyt alkaakin tulemaan, niin silti laittaisin sitä säästöön nyt, sillä tämän koronatilanteen jatkuessa, työt voi ehkä mennä uudestaankin alta. (H4)

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa analysoidaan edeltävän luvun tutkimustulokset asetettujen tutkimuskysymysten avulla ja laaditaan johtopäätökset. Tutkimukselle asetettu tutkimusongelma, ”*Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on omasta taloudellisesta turvallisuudesta koronaviruskriisin aikana?*”, ratkaistaan johtopäätösten sekä tutkimusongelmasta johdettujen tutkimuskysymysten avulla. Tutkimuskysymykset olivat: ”*Mitkä asiat tuovat opiskelijoille taloudellista turvallisuuden tunnetta?*”, ”*Miten opiskelijat kokevat oman taloutensa nykytilan ja taloudellisen turvallisuutensa?*” ja ”*Millä tavoin opiskelijat näkevät oman taloudellisen tilanteensa tulevaisuuden valossa?*”.

Taloudellinen turva

Tutkimustulokset osoittavat, että työpaikka ja sitä kautta tuleva palkkatulo ovat taloudellista turvallisuutta tuovia tekijöitä. Myös säännöllisesti saatavat opiskelijan tuet sekä säästöt pankkitileillä koetaan vahvistavan taloudellista turvallisuuden tunnetta. Näiden lisäksi tutkimustuloksista nousi esiin mahdollisuus vanhemmilta saatavaan taloudellisen avustukseen. Osa haastateltavista kokeekin vanhempien lisäävän taloudellista turvaa, sillä vanhemmat pystyvät tarvittaessa antamaan taloudellista tukea heille erilaisin keinoin. Tutkimukseen osallistuneilla opiskelijoilla on kuitenkin erilaisia kokemuksia siitä, mikä on heille tärkein taloudellista turvaa tuottava tekijä. Osa kokee säännöllisen palkkatulon tärkeämmäksi tekijäksi kuin säästössä olevat rahavarat ja osa taas kokee sen päinvastoin.

Tutkimustuloksista käy ilmi se, että taloudellinen turvallisuus merkitsee haastateltaville eri asioita ja se myös koetaan eri tavoin. Haastateltavien aikaisemmat tottumukset sekä oma elämäntilanne vaikuttavat siihen, mitä taloudellinen turvallisuus heille merkitsee. Osalle haastateltavista on riittävää se, että normaalit arkimenot, kuten asumis- ja ruokakustannukset ovat turvattuna. Osalle puolestaan pankkitileillä olevat säästöt merkitsevät enemmän taloudellista turvallisuutta.

Kokemukset henkilökohtaisen talouden nykytilasta

Tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijoilla on erilaisia kokemuksia oman taloutensa nykytilasta. Kokemuksiin vaikuttaa ensisijaisesti työllisyystilanne, sillä koronaviruksella on ollut toimialakohtainen vaikutus, joka on heijastunut etenkin ravintola- ja palvelualan työpaikkoihin ja sitä kautta myös haastateltaviin, jotka ovat työskennelleet kyseisillä aloilla. Tutkimustulokset osoittavat sen, että koronaviruksella on ollut negatiivisia vaikutuksia muutaman haastateltavan opiskelijan talouden nykytilaan talouden taantumana ja työpaikalla tapahtuneiden muutosten seurauksena. Koronaviruskriisin takia yhden haastateltavan sovittu kesätyöpaikka peruuntui kokonaan, yksi haastateltava joutui lomautetuksi ja yhdeltä haastateltavalta vähenivät työtunnit merkittävästi. Nämä haastateltavat kokivatkin taloudellisen nykytilanteensa haastavaksi, koska heidän henkilökohtainen taloutensa on mennyt huonompaan suuntaan koronaviruksen takia. Ilman kriisiä haastateltavat tuskin olisivat joutuneet pienentämään työtuntejaan, joutuneet lomautetuksi tai jopa saamaan tietoa

kokonaan peruutuneesta kesätyöpaikasta. Tulosten perusteella voidaan myös todeta se, että uusien työpaikkojen löytäminen ravintola- ja palvelualoilla on erittäin vaikeaa vallitsevan tilanteen takia, sillä työpaikkoja on tarjolla vain vähän kyseisillä aloilla.

Tulojen tippuminen asettaa omat haasteensa, sillä opiskelijat elävät muutenkin pienellä budjetilla. Kaikki pakolliset menot, kuten asumis- ja ruokakustannukset on kuitenkin koronasta huolimatta hoidettava, eikä opiskelijan tuet kata tätä kaikkea. Menetettyt palkkatulot aiheuttivat osalle sen, että säästöjä oli alettava käyttää elämiseen. Tulojen lasku ja säästöjen hupeneminen vaikuttivatkin osan taloudelliseen turvallisuuden tunteeseen negatiivisesti. Yksi haastateltava totesi suoraan, että hänellä on heikko taloudellinen turvallisuuden tunne työttömyyden ja menetettyjen säästöjen takia. Yksi haastateltavista kertoi puolestaan sen, että koronavirus ei ole vaikuttanut mitenkään hänen taloudelliseen tilanteeseensa. Toisin sanoen taloudellisen turvallisuuden tunteet vaihtelivat haastateltavilla suuresti, sillä koronakriisi ei ole vaikuttanut osan työkuvioiden mitenkään, ja sitä kautta heidän taloudellinen turvallisuuden tunne onkin parempi kuin niillä, joiden työkuviot muuttuivat kriisin seurauksena.

Kaikesta huolimatta epävarmuus oman talouden tilasta on kasvanut koronakriisin takia. Tuloksista käy ilmi se, että koronavirus on koskettanut myös niitä haastateltavia, jotka ovat työskennelleet normaalisti koko korona-ajan, sillä epävarmuuden tunne on myös heillä lisääntynyt. Epävarmuus on vaikuttanut omalta osaltaan myös haastateltavien kulutuskäyttäytymiseen. Tulosten perusteella haastateltavien kulutus on vähentynyt osin asetettujen rajoitustoimien ja toisaalta haasteellisen taloudellisen tilanteen seurauksena. Tuloksista nousee esiin myös haastateltavien säästeliäämpi ja huolellisempi rahan käyttö korona-aikana. Osa haastateltavista kokeekin olevansa tarkempi ja varovaisempi rahankäyttäjä kuin ennen maaliskuussa alkanutta kriisiä. Tämä on omalta osaltaan vähentänyt haastateltavien kulutusta entisestään, sillä ylimääräiset ostelut ja isommat hankinnat ovat jääneet toistaiseksi tekemättä.

Näkemykset oman talouden tulevaisuudesta

Saatujen tulosten perusteella voidaan todeta, että haastateltavat kokevat positiivisesti oman taloutensa tulevaisuuden valossa, mutta koronakriisi ja mahdollinen

toinen aalto kuitenkin mietityttävät heitä. Myös menetetyt säästöt huolettavat niitä haastateltavia, jotka joutuivat turvautumaan omiin säästöihin hankalan taloudellisen tilanteen seurauksena. Käytetyille säästöille oli suunniteltu tulevaisuuteen muuta käyttöä, mutta koronaviruksen takia ne kuluivat nyt pakollisiin arkimenoihin. Toisaalta ilman säästöjä taloudellinen tilanne olisi ollut mennyt heillä vielä huonompaan suuntaan.

Koronaviruksella koetaan olevan myös pidempiaikaisia vaikutuksia, sillä tuloksista käy ilmi se, että huoli omasta työllistymisestä valmistumisen jälkeen on kasvanut. Lisäksi globaali taloudellinen tilanne ja talouden taantuma herättävät epävarmuuden tunteita. Tulokset osoittavat sen, että koronaviruskriisi on tuonut mukanaan runsaasti epävarmuutta myös tulevaisuuden suunnitelmiin. Osa haastateltavista kokee myös opintolainan takaisinmaksun stressaavaksi, koska epävarman tilanteen takia opinnot saattavat venyä. Mikäli näin tapahtuu, ei opintolainasta välttämättä saa tällöin opintolainahyvitystä, joka on opiskelijataloudelle hyvin merkittävä. Lisäksi säästämisen tärkeys ja sitä kautta varautuminen yllättäviin asioihin nousivat tuloksista esille. Tulosten perusteella voidaankin sanoa, että haastateltavat kokevat säästämisen tärkeämmäksi kuin ennen koronaviruskriisiä

Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset osoittavat sen, että koronaviruskriisillä koetaan olevan monenlaisia vaikutuksia haastateltavien omaan taloudelliseen turvallisuuteen. Jokaisella haastateltavalla on ollut henkilökohtaisia kokemuksia, ja ne vaihtelivat negatiivisista kokemuksista neutraaleihin kokemuksiin. Kokemuksiin vaikutti ensinnäkin se, millä tavoin ja kuinka voimakkaasti koronaviruskriisi on vaikuttanut omaan tilanteeseen ja näin myös omaan henkilökohtaiseen talouteen. Se, että koronaviruksella oli negatiivisia vaikutuksia osan työtilanteisiin ja sitä kautta tulonlähteisiin, vaikutti omalta osaltaan siihen, että he kokivat taloudellisen turvallisuuden tunteen heikommaksi kuin ne, jotka työskentelivät normaalisti koronaviruskriisistä huolimatta. Lisäksi työtulojen menetys aiheutti näille haastateltaville paljon stressiä ja päänvaivaa oman talouden suhteen, sillä he joutuivat käyttämään kertyneitä säästöjään arkisiin asioihin.

Tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että koronaviruskriisi on lisännyt kaikkien haastateltavien epävarmuuden tunnetta tulevaisuuden suhteen ja jokainen haastateltava onkin alkanut pohtimaan henkilökohtaista talouttaan ainakin jollain tavalla enemmän kuin ennen korona-aikaa. Myös tarkempi rahankäyttö ja säästäminen koetaan tärkeiksi asioiksi tulevaisuuden suhteen. Varsinkin säästämisen merkitys korostui, koska se tuo taloudellista turvaa ja sen avulla on mahdollista varautua esimerkiksi yllättävien ja ennalta arvaamattomien kriisien suhteen.

8 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat vaikuttavat opiskelijoiden omaan taloudelliseen turvallisuuteen koronapandemian aikana sekä se, miten opiskelijat kokevat haastavan nykytilanteen vaikuttavan oman talouden tulevaisuudennäkymiin. Tutkimusotteena käytettiin laadullista tutkimusta, sillä työssä haluttiin tutkia nimenomaan opiskelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia koronaviruskriisin vaikutuksista omaan talouteen. Tutkimustuloksia tarkasteltaessa otettiin huomioon se, että tuloksissa ei pyritty yleistykseen, vaan kokemuksia haluttiin ymmärtää syvällisesti. Tutkimusaineisto hankittiin teemahaastatteluilla, mikä mahdollisti ennalta määritettyjen teemojen läpikäynnin, mutta samalla menetelmä antoi tilaa myös syvällisille ja vapaille keskusteluille. Asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset hankitun aineiston avulla ja myös itse tutkimusongelma ratkaistiin tutkimuskysymysten kautta.

Tutkimuksessa päästiin sen tavoitteeseen ja työlle asetettuun tutkimusongelmaan saatiin vastaus, joten tutkimusta ja siinä käytettyjä tutkimusmenetelmiä voidaan pitää onnistuneena. Tutkimus osoitti sen, että korkeakouluopiskelijoilla on hyvin erilaisia kokemuksia omasta taloudellisesta turvallisuudestaan koronaviruskriisin aikana. Kokemuksiin vaikuttivat erityisesti oma työllisyystilanne sekä epätietoisuus tulevaisuudesta. Näiden lisäksi koronaviruskriisi on tuonut mukanaan epävarmuuden tunnetta, joka on ollut paikoin jopa hyvin voimakasta.

Tutkimustulokset vahvistavat teoriaosuudessa käsiteltyjä asioita. LähiTapiolan teettämän Arjen katsaus -kyselyn (2020) mukaan taloudellinen turvallisuus rakentuu riittävästä tuloista sekä pankkitileillä olevista rahavaroista. Tuloksista huomataan, että palkkatulon sekä omien säästöjen koetaan tuovan taloudellista turvallisuutta, mutta myös Kelan myöntämät tuet eli opintotuki, opintolaina ja asumislisä, tuovat taloudellista turvaa. Yksinasuvan korkeakouluopiskelijan keskimääräiset tulot olivat 970 euroa kuukaudessa vuonna 2017 (Ahti-Miettinen ym. 2017, 47). Erilaisilla tuilla onkin suuri merkitys opiskelijan talouteen, koska ne muodostavat suuren osan opiskelijan tuloista, joten on luontevaa, että myös tukien koetaan tuovan taloudellista turvaa. Tuloksista voidaan havaita myös se, että vanhempien taloudellinen tuki lisää nuoren opiskelijan kokemaa taloudellista turvallisuuden tunnetta, sillä pienilläkin avustuksilla, kuten esimerkiksi kauppa-avulla voi olla suurikin taloudellinen merkitys opiskelijalle.

Korhosen ja Virolaisen (2020) mukaan koronaviruskriisi synnytti talouteen yhtäaikaaisesti negatiivisia kysyntä- ja tarjontasokkeja, jonka seurauksena talous kääntyi laskusuhdanteeseen ja ajautui taantumaan. Korkman (2014, luku 3) totesi talouden suhdannevaihteluiden aiheuttavat hankaluuksia yritysten toimintaan ja työllisyyteen. Chang (2015, luku 10) nosti esiin suhdannetyöttömyyden, jolloin laskusuhdanteen aikana kokonaiskysyntä vähenee ja työttömyys kasvaa. Työllisyystilanne nousi esiin myös tuloksissa, sillä koronaviruksen aiheuttaman talouden taantumien seurauksena tiettyjen alojen yritykset joutuivat muuttamaan omaa toimintaansa, jolloin osa haastateltavista sai tiedon töiden vähenemisestä, lomautuksesta tai peruuntuneesta kesätyöpaikasta. Koronaviruksen toimialakohtaiset vaikutukset ovat siis vaihdelleet hyvinkin voimakkaasti ja se näkyy myös opiskelijoiden taloudellisessa turvallisuuden tunteessa. Palkkatulojen tuodessa taloudellista turvaa, on ymmärrettävää, että heidän työt ovat vähentyneet koronaviruskriisin takia, kokivat taloudellisen turvan heikommaksi kuin he, jotka ovat työskennelleet normaalisti koko korona-ajan, sillä tulojen laskiessa myös kokemus taloudellisesta turvallisuudesta muuttuu. Opiskelijoilla on muutenkin alhaiset tulot, joten palkkatulojen menetyksellä voi olla isokin vaikutus opiskelijan arkielämään ja sitä kautta talouden tasapainoon ja turvallisuuden tunteeseen, koska opiskelijan tuet eivät välttämättä riitä kaikkiin pakollisiin menoihin kuukausittain.

Lindblad ja muut (2020) toivat esiin sen, että koronavirus aiheuttaa epävarmuutta talouteen ja sen vaikutuksia on hankala ennustaa. Myös erilaisten talousarvioiden mukaan edessä on epävarmoja aikoja ja Suomen talouden kehitystä on vaikea arvioida. Epätietoisuus tulevaisuudesta ja koronaviruksen kestosta heijastuu myös opiskelijoihin monin tavoin, sillä sen koetaan aiheuttavan muun muassa stressiä ja epävarmuutta tulevaisuuden suhteen. Koronaviruskriisin ja taantuman pitkittyessä edessä voi olla haastavia aikoja varsinkin valmistuville korkeakouluopiskelijoille, koska työllisyystilanne omalla alalla saattaa olla heikko kriisin seurauksena. Työpaikan löytäminen koronaviruksen runtelelmalta alalta on varmasti haasteellista tulevaisuudessa. Toisaalta on myös paljon eri aloja, kuten esimerkiksi terveydenhoitoala, jossa työt ovat lisääntyneet kriisin takia ja niiden alojen yritykset ovatkin palkanneet runsaasti uusia työntekijöitä.

Luotettavuuden arviointi

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon se, että validiteettia ja reliabiliteettia arvioidaan eri tavoin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli sen perusteellisuutta ja tulosten sekä päätelmien oikeellisuutta tutkimusongelman kannalta. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä ja johdonmukaisuutta. (Puusniikka & Saaranen-Kauppinen 2006, luku 3.3–luku 3.3.2.)

Tutkimuksen validiteettia pyrittiin lisäämään tutkimusmenetelmien huolellisella valinnalla, jotta tutkimusongelmaan saataisiin ratkaisu. Myös teemahaastattelurunkoa käytiin läpi moneen kertaan, jotta siitä saatiin mahdollisimman selkeä ja hyvin suunniteltu kokonaisuus. Samalla varmistuttiin siitä, että haastatteluissa keskustellaan tutkimusongelman kannalta oikeista teemoista ja asioista. Tutkimusaineiston tarkka dokumentaatio mahdollisti omalta osaltaan aineiston analysoinnin, jonka perusteella esitettiin tutkimustulokset. Tulosten perusteellisen läpikäynnin avulla pystyttiin laatimaan johtopäätökset ja näin myös tutkimusongelma saatiin ratkaistua. Tutkimusta voidaankin pitää luotettavana validiteetin kannalta, koska tutkimusongelma ratkaistiin valittujen menetelmien avulla.

Tutkimuksen pysyvyyttä eli reliabiliteettia on vaikea arvioida ja todeta, sillä työssä tutkittiin kokemuksia ja ne voivat muuttua nopeasti poikkeuksellisen kriisin keskellä. Haastattelut toteutettiin kesällä, joten tutkimustulokset voivat olla hyvinkin erilaisia, mikäli tutkimus toteutettaisiin uudelleen nyt loppusyksyn tai alkutalven aikana. Osaa saaduista tuloksista voidaan kuitenkin pitää reliaabeleina, mutta kokemukset esimerkiksi tämänhetkisestä taloudellisesta turvallisuuden tunteesta voivat olla hyvinkin erilaisia kuin, mitä ne olivat kesällä. Tämä heikentääkin osaltaan hieman tutkimuksen luotettavuutta, vaikka työn tarkoituksena oli tutkia kokemuksia koronapandemian aikana.

Sarajärvi ja Tuomi (2018, luku 6.3) toivat esiin tutkimuksen johdonmukaisuuden luotettavuuden arvioinnissa. Myös asianmukaista dokumentaatiota voidaan käyttää yhtenä kriteerinä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa (Kananen 2017, 176). Tutkimuksen johdonmukaisuuteen ja huolelliseen dokumentaatioon pyrittiinkin panostamaan, jotta tutkimuksen luotettavuus lisääntyisi. Ensimmäinen tutkimusongelma ja -kysymykset rajattiin selkeästi. Teoreettisessa viitekehityksessä käsiteltiin tutkimuksen kannalta olennaisia asioita monipuolisten lähteiden avulla ja myös keskeisimmät käsitteet tuotiin esiin. Toisaalta lähteinä olisi voinut käyttää enemmän vieras-kielistä kirjallisuutta, joka olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta.

Myös kaikki haastattelut pyrittiin pitämään mahdollisimman johdonmukaisina. Viisi haastateltavaa koettiin tutkimuksen kannalta riittäväksi määräksi, sillä viidennen haastattelun jälkeen lisähaastatteluja ei enää ollut tarpeen tehdä. Haastateltaville henkilöille lähetettiin sama teemahaastattelurunko ennen haastattelua, jolloin he pystyivät tutustumaan teemoihin ja kysymyksiin etukäteen. Neljä haastattelua toteutettiin vallitsevista olosuhteista huolimatta kasvokkain ja ainoastaan yksi haastattelu pidettiin videohaastatteluna, joten se ei ole täysin verrattavissa muihin haastatteluihin. Kaikki haastattelut kuitenkin nauhoitettiin, jotta ne voitiin litteroida ja analysoida huolellisesti. Jokainen haastateltava kuului myös tutkimuksen kohderyhmään, joten heiltä oli mahdollista saada tutkimuksen kannalta olennaista tietoa. Lisäksi haastateltaville henkilöille kerrottiin heti haastattelujen alussa, että heidät pidetään tutkimuksessa tunnistamattomina, jotta he pystyisivät kertomaan omia kokemuksiaan mahdollisimman luonnollisesti ja todenmukaisesti.

Toisaalta tutkittava aihe on kuitenkin saattanut olla haastateltaville henkilöille vaikea, sillä omasta taloudellisesta tilanteesta puhuminen on voinut olla jollekin haastateltavista henkilökohtaisesti arka aihe, jolloin kaikki vastaukset eivät välttämättä olleet todenmukaisia. Tämä heikentääkin osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Lisäksi haastateltavilla olisi voinut myös luetuttaa tehdyt tulokset, jotta tulkintojen oikeellisuudesta olisi saatu varmistus haastateltavilta henkilöiltä itseltään. Tällä tavoin tutkimukseen olisi saatu lisää luotettavuutta.

Kananen (2017, 176) nosti esiin laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerinä myös saturaation eli aineiston kylläntymisen. Tutkimuksen luonteen takia aineiston kylläntymistä ei nähty jokaisessa kysymyksessä, mutta saturaatio nousi esiin kuitenkin tietyissä kysymyksissä ja teemoissa. Tämä kasvattaa osaltaan tutkimuksen luotettavuutta.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen luotettavuutta olisi pystytty parantamaan muutamilla edellä mainituilla keinoilla, mutta kokonaisuudessaan tutkimusta voidaan pitää luotettavana, koska tutkimuskysymykset ja sitä kautta myös tutkimusongelma saatiin ratkaistua. Valittujen menetelmien käyttöä pyrittiin tarkastelemaan kriittisesti koko tutkimuksen ajan ja ne osoittautuivatkin tutkimusongelman kannalta oikeiksi valinnoiksi.

Jatkotutkimusideat

Tutkimuksella haluttiin saada syvällistä tietoa opiskelijoiden henkilökohtaisista kokemuksista liittyen omaan taloudelliseen turvallisuuteen korona-aikana. Kyseessä on hyvin tuore aihe, joten sitä on mahdollista tutkia myöhemmin uudelleen. Mikäli koronatilanne jatkuu vielä pitkälle tulevaisuuteen, voisi aihetta tutkia uudelleen ja selvittää, miten korkeakouluopiskelijat kokevat oman taloutensa tilan vuosia kestäneen kriisin seurauksena. Tulevaisuudessa voitaisiin selvittää myös se, millaisia kokemuksia korona-aikana valmistuneilla opiskelijoilla on oman työllistymisen suhteen. Aihetta on mahdollista tutkia myös määrällisellä tutkimusotteella, jolloin saataisiin numeerisia tuloksia ja niitä voitaisiin todennäköisesti myös yleistää. Määrällisellä tutkimuksella pystyttäisiin tutkimaan enemmän sitä, miten esimerkiksi taustamuuttujat, kuten ikä ja työssäkäynti vaikuttavat tuloksiin.

Koronavirus on globaalisti erittäin ajankohtainen aihe, mutta sen voidaan sanoa muuttaneen lyhyessäkin ajassa pysyvästi arkeamme monin eri tavoin. Koronavirukseen ja talouteen liittyviä tutkimuksia tullaankin varmasti tulevaisuudessa tekemään useita niin laadullisella kuin myös määrällisellä tutkimusotteella.

Lähteet

- Ahti-Miettinen, O. Moisio, J. Potila, A.-K. Pyy-Matikainen, M. & Virtanen, V. 2017. Opiskelijatutkimus 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:37. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.5.2020. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80534/okm37.pdf>.
- Ahti-Miettinen, O. Nyberg, R. Potila, A.-K. & Virtanen, V. 2014. Opiskelijatutkimus 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.5.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75224/okm10.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Alhonsuo, S. 2020. Koronavirus heikentää myös finanssisektoria. Artikkelin Helda Helsingin nettisivuilla 17.3.2020. Viitattu 6.4.2020. <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/16973/Koronavirus-heikentaa-myos-finanssisektoria.pdf?sequence=1>.
- Alimov, N. Busk, H. Godenhielm, M. Heimonen, R. Holappa, V. Huovari, J. Keskinen, P. & Noro, K. 2020. Kotitaloudet ja elvytyspaketit kampeavat taloutta ylöspäin. PTT:n kansantalouden ennuste syksy 2020. Helsinki: Pellervon taloustutkimus. Viitattu 12.10.2020. <https://www.ptt.fi/ennusteet/kansantalous-ja-asuntomarkkinat/kansantalous-syksy-2020.html>.
- Anttinen, M. Hakola-Uusitalo, T. Heinonen, M. Järvelä, K. Maliranta, M. Saastamoinen, M. & Sipiläinen, M. 2020. Koronakriisin vaikutus kotitalouksiin. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 1/2020. Helsinki: Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Viitattu 10.11.2020. <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2020/kkv-selvityksia-1-2020-koronakriisin-vaikutus-kotitalouksiin.pdf>.
- Berg-Andersson, B. Kaitila, V. Kaseva, H. & Lehmus, M. 2020. Suhdannekatso. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen julkaisu Suhdanne 2020:1. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. Viitattu 12.10.2020. <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/Etla-Toimialakatsaus-2020-1.pdf>.
- Chang, H.-J. 2015. Taloustiede. Suom. M. Ollila. Helsinki: Into. Viitattu 23.4.2020. <https://keskikirjastot.fi/>, Ellibs.
- Coronavirus disease 2019 (COVID-19). 2020. WHO Situation Report – 51 11.3.2020. Viitattu 5.4.2020. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10.
- COVID-19 situation update worldwide. 2020. European Centre for Disease Prevention and Control. Viitattu 11.11.2020. <https://www.ecdc.europa.eu/en/geographical-distribution-2019-ncov-cases>.
- Epidemia. N.d. Terveyskirjaston verkkosivut. Viitattu 22.4.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt00728.

Eskola, J. Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uud. p. Toim. R. Valli. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 14.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Ellibs.

Etla. 2020. Suomen bkt voi supistua tänä vuonna jopa 5% koronaviruspandemian takia. Tiedote 30.3.2020. Viitattu 12.10.2020. <https://www.etla.fi/ajankohtaista/etla-suomen-bkt-voi-supistua-tana-vuonna-jopa-5-koronaviruspandemian-takia/>.

Gadd, N. 2020. Varallisuuden hallinta Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa. Opinnäytetyö, AMK. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketalouden ala. Viitattu 10.11.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/344597/Gadd_Niklas.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Ikonen, P. 2015. Tuotantokuilun ennustaminen vaikeaa – haaste finanssipolitiikalle. Blogikirjoitus Suomen Pankin Euro ja talous verkkosivulla 11.11.2015. Viitattu 28.4.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2015-2/tuotantokuilun-ennustaminen-vaikeaa--haaste-finanssipolitiikalle/>.

Kalluinen, J. 2018. Korkeakouluopiskelijan tulot ja verotus 2018. Artikkeliveronmaksajien Keskusliiton verkkosivulla 5.10.2018. Viitattu 23.5.2020. https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/ajankohtaista/lehdistotiedotteet/verotietoa_82_nettiin.pdf.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Booky.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Booky.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 12.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Booky.

Kellokumpu, J. & Strifler, M. 2020. Talouspolitiikalla on taltutettava koronan vaikutukset talouteen. Blogikirjoitus VTV:n www-sivuilla 20.3.2020. Viitattu 6.4.2020. <https://www.vtv.fi/blogit/talouspolitiikalla-on-taltutettava-koronan-vaikutukset-talouteen/>.

Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. p. Toim. R. Valli. Jyväskylä. PS-kustannus. Viitattu 9.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Ellibs.

Kokkinen, A. 2020. Koronakäänteeseen epävarmuus ei koske vain ennusteita, vaan myös nykytilanteen arviointia. Artikkeliveronmaksajien Keskusliiton euro ja talous verkkosivulla 14.9.2020. Viitattu 10.10.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/artikkelit/suomen-talouden-valiennuste-syyskuu-2020-koronakaanteen-epavarmuus-ei-koske-vain-ennusteita-vaan-myos-nykytilanteen-arviointia/>.

- Koko kansantalous. N.d. Tilastokeskuksen verkkosivut. Viitattu 22.4.2020. https://www.stat.fi/meta/kas/kok_kansantal.html.
- Korhonen, I. & Virolainen, K. 2020. Koronavirus aiheutti maailmantalouden äkkipysähdyksen. Artikkelin Suomen Pankin euro ja talous verkkosivulla 22.4.2020. Viitattu 9.10.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/1/maailmantalouden-akkipysahdys/>.
- Korkman, S. 2012. Talous ja utopia. Jyväskylä: Docendo. Viitattu 24.4.2020. <https://keskikirjastot.fi/>, Ellibs.
- Kullas, E. & Myllyoja, N. 2014. Nainen ja rikastumisen taito. Helsinki: Talentum. Viitattu 23.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Alma Talent Pro.
- Lehmus, M. 2020. Katsaus suhdannekehitykseen. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen julkaisu Suhdanne 2020:2. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. Viitattu 12.10.2020. <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/suhdanne-2020-2.pdf>.
- Lindblad, A. Sariola, M. & Silvo, A. 2020. Koronaepävarmuus pitkittää ja pahentaa talouden taantumaa. Artikkelin Suomen Pankin euro ja talous verkkosivulla 22.4.2020. Viitattu 9.10.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/1/koronaepavarmuus-pitkittaa-ja-pahentaa-talouden-taantumaa/>.
- Nyrhinen, J. Rantala, E. Silinskas, G. Tuominen, J. & Wilska, T.-A. 2020. Kulutus koronan aikaan – ja sen jälkeen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun julkaisu 212/2020. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Viitattu 10.11.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69106/978-951-39-8180-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Oksaharju, J. 2013. Mitä talouden suhdannekierrosta tulisi ymmärtää? Artikkelin Nordnet Blogin verkkosivulla 27.10.2013. Viitattu 27.4.2020. <https://blogi.nordnet.fi/mita-talouden-suhdannekierrosta-tulisi-ymmartaa/>.
- Opintolainan määrä. 2020. Tiedot Kelan verkkosivulla. Viitattu 20.4.2020. <https://www.kela.fi/opintolaina-maara-ja-maksaminen>.
- Opintoraha. 2020. Tiedot Kelan verkkosivulla. Viitattu 20.4.2020. <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha>.
- Opintotuki. 2020. Tiedot Kelan verkkosivulla. Viitattu 20.4.2020. <https://www.kela.fi/opintotuki>.
- Pandemia. N.d. Terveyskirjaston verkkosivut. Viitattu 22.4.2020. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=Ilt02478.
- Pohjola, M. 2014. Taloustieteen oppikirja. 11. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 4.4.2020. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

Riittävät tulot ja muhkea pankkitili – suomalaiset rakentavat tunteen taloudellisesta turvasta kahdesta tekijästä mutta miljonääri ei välttämättä tarvitse olla. 2020. Lähi-Tapiolan Arjen katsaus kysely 23.7.2020. Viitattu 13.10.2020. <https://www.lahitapiola.fi/tietoa-lahitapiolasta/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/uutinen/1509565305284>.

Saarenmaa, K. Saari, K. & Virtanen, V. 2010. Opiskelijatutkimus 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.5.2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75515/okm18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. Viitattu 8.4.2020. <https://janet.finna.fi/>, Ellibs.

Sariola, M. 2018. Tuotantokuilu umpeutunut, Suomi korkeasuhdanteessa. Artikkelit Suomen Pankin Euro ja talous verkkosivulla 19.6.2018. Viitattu 30.4.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2018/3/tuotantokuilu-umpeutunut-suomi-korkeasuhdanteessa/>.

Suomen Pankki. 2020a. Suomen talous taantumaan koronapandemian takia. Tiedote 18.3.2020. Viitattu 10.10.2020. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/tiedotteet/2020/suomen-talous-taantumaan-koronapandemian-takia/>.

Suomen Pankki. 2020b. Suomen talous toipuu vähitellen äkkijarrutuksesta. Tiedote 9.6.2020. Viitattu 10.10.2020. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/tiedotteet/2020/suomen-talous-toipuu-vahitellen-akkijarrutuksesta/>.

Suomen Pankki. 2020c. Suomen talouden väliennuste: taantumaa seuraa hidas toipuminen. Tiedote 14.9.2020. Viitattu 12.10.2020. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/tiedotteet/2020/suomen-talouden-valiennuste-taantumaa-seuraa-hidas-toipuminen/>.

Suomen talous taantumaan koronaviruksen takia. 2020. Artikkelit Suomen Pankin Euro ja talous verkkosivulla 18.3.2020. Viitattu 6.4.2020. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/artikkelit/maaliskuun-2020-taloukskatkaus-suomen-talous-taantumaan-koronaviruksen-takia/>.

Suomen virallinen tilasto. 2016. Opiskelijoiden työssäkäynti 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 21.5.2020. https://www.tilastokeskus.fi/til/opty/2014/opty_2014_2016-03-17_fi.pdf.

Suomen virallinen tilasto. 2018. Opiskelijoiden työssäkäynti 2016. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 21.5.2020. https://www.tilastokeskus.fi/til/opty/2016/opty_2016_2018-03-14_fi.pdf.

Suomen virallinen tilasto. 2020a. Opiskelijoiden työssäkäynti 2018. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 21.5.2020. https://www.tilastokeskus.fi/til/opty/2018/opty_2018_2020-03-12_fi.pdf.

Suomen virallinen tilasto. 2020b. Tulonjakotilasto 2018. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 9.5.2020. http://tilastokeskus.fi/til/tjt/2018/06/tjt_2018_06_2020-03-12_fi.pdf.

Taloudellinen mielenrauha. 2020. Danske Bankin Taloudellinen mielenrauha raportti. Viitattu 13.10.2020. https://danskebank.fi/-/media/pdf/danske-bank/fi/fi/taloudellinen_mielenrauha_2020_v1,-d-,0_.pdf?rev=3a0bfed46a9747a895627dc7e8365713&hash=151FE9077DA903670517557F85579764.

Tilannekatsaus koronaviruksesta. 2020. Tilannekatsaus koronaviruksesta THL:n verkkosivulla päivitetty 6.11.2020. Viitattu 8.11.2020. <https://thl.fi/fi/web/infektiotauditaja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tilannekatsaus-koronaviruksesta>.

Urrila, P. 2015. Viikon kysymys. Mikä on taantuma? Artikkelit Elinkeinoelämän keskusliiton verkkosivulla 14.10.2015. Viitattu 27.4.2020. <https://ek.fi/ajankoh- taista/2015/10/14/viikon-kysymys-mika-on-taantuma/>.

Yleinen asumistuki. 2019. Tiedot Kelan verkkosivulla. Viitattu 20.4.2020. <https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki>.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Taustakysymykset

- Ikä
- Asumismuoto ja talouden koko
 - Omistusasunto vai vuokra-asunto
- Opiskelupaikka
 - Yliopisto vai ammattikorkeakoulu
 - Opiskeluvuosi
- Työskentely opintojen aikana
 - Vakituinen vai määräaikainen työsuhde
 - Kokoaikainen vai osa-aikainen
 - Mahdollinen kesätyö
- Opintolaina

Taloudellinen turvallisuus

- Millaisia tulonlähteitä sinulla on?
- Millä tavoin säästät?
- Mitä taloudellinen turvallisuus merkitsee sinulle?
- Mitkä asiat/tekijät tuovat sinulle taloudellista turvallisuuden tunnetta?
- Millä tavoin kuvailisit taloudellista turvallisuuden tunnettasi tällä hetkellä?
- Millaisiin toimiin olet joutunut koronaviruksen takia?

Oman talouden nykytila

- Miten koronaviruskriisi on vaikuttanut tulonlähteisiisi?
- Miten koronavirus on vaikuttanut talouteesi ja nykytilanteeseesi?
- Millaiset työkuviot sinulla on tällä hetkellä
- Mihin käytännön asioihin koronavirus on vaikuttanut?
- Millä tavoin koronaviruksen aiheuttamat rajoitukset ja talouden taantuma ovat vaikuttaneet talouteesi?
- Millaisin taloudellisin keinoin turvaudut ennalta arvaamattoman ja yllättävän kriisin suhteen?
- Minkälainen rahankäyttäjä olit ennen koronaviruskriisiä?
- Miten koronavirus on vaikuttanut rahan käyttöösi?
- Miten säästämisesi on muuttunut koronaviruskriisin aikana?
- Jos haastateltavalla on opintolainaa käytössä
 - Mihin asioihin käytit opintolainaa ennen koronaviruskriisiä?

- Miten opintolainan käyttösi on muuttunut koronaviruskriisin aikana?

Tulevaisuuden näkymät

- Miten näet oman taloudellisen tilanteesi tulevaisuuden valossa?
- Millä tavoin uskot koronaviruskriisin vaikuttavan talouteesi?
- Miten koet ajatuksesi oman taloutesi tilasta nyt koronaviruskriisin aikana?
- Miten koet, jos opintosi viivästyisivät koronaviruskriisin takia?
- Mitkä asiat sinua huolettavat taloudessasi?
- Miten koronavirus on vaikuttanut taloutesi tulevaisuudennäkymiin?